

Lovec

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

XLIX. LETNIK ŠT. 9 DECEMBER - GRUDEN 1966

Foto R. Cenčič

Ne tako!

Vojko Podgornik

Stojim trideset korakov oddaljen od goste borove remize na golem polju. Prijatelj me je povabil na fazane in zajce v znano lovišče nje-gove lovske družine, bogato z malo divjadjo.

Remiza je kot krtača. Le tu in tam jo sekajo kolovozi. Vidim nič. Le slišim hrup gonjačev in nepretrgano streljanje, ki se mi vedno bolj bliža. Pogon je dolg in strelci — gostje na stojiščih pasemo dolgčas. Medtem ko v pogonu vedno huje poka, se iz remize še ni nič pokazalo.

Jasno mi je, da v pogonu streljajo po zajcih, le to mi ni jasno, kako? Saj se v remizi ne vidi več ko pet korakov daleč!

Pogon se že približuje koncu remize in posamezni gonjači in lovci kapljajo iz nje kot ščurki izpod kmečke peči. Brez reda, sedaj eden, nato dva, včasih po trije skupaj rinejo vsi razmršeni iz borovja. Čez ramo ima vsak obešenega po enega ali več dolgouhcev, ki nudijo vizijo bodoče atomske vojne. Ta ima luknjo v trebuhu, da mu čreva ven gledajo, drugi je ves polomljen in raztrgan od strellov iz neposredne bližine. Več ali manj so si vsi podobni.

Še ko ogledujem nesrečne trofeje, skoči zapoznel zajec z roba remize in jo ucvre proti meni. Ker sem mirno čakal, da bo zajec stekel mimo mene na odprto polje, so moji sosedge na stojiščih menili, da zajca ne vidim in me opozarjali z gromkimi klici: »Podgornik, zajc, zajc!«

No, še preden sem se utegnil ujeziti na razgrajajoče strelce sosednih stojišč, je z roba remize padel strel in po meni so treščile šestice, da sem ob belem dnevu videl zvezde. Medtem ko mi šibre, ki so zadele usnjene hlače in debeli lovski jopič, niso storile hujšega kot lepe modre podpludbe, mi je tista, ki si je izbrala piščal desne

noge, povzročila hudo bolečino, tako da sem prvi hip mislil, da je strta kost. K sreči ni bila.

Ko je lovovodja, ki je stal v neposredni bližini, prišel pogledat, kaj in kako ter videl, da sem še cel, se je z opazko »dobro je, nič hudega ni« obrnil ter poslal enega mlajših lovcev nazaj v pogon opozoriti del pogona, ki je očitno samostojno zavil nekam v desno, naj končajo in pridejo na zborna mesto.

Strelec na nesrečnega zajca, ki je prav pred mojimi nogami smrt storil, se mi je prišel opravičiti, češ »nisem vas videl«. Verjamem, da me na odprtem polju ni videl, kajti verjetno spada med veliko število tistih lovcev, ki jih vid in sluh mineta, ko vidijo migniti zajčji rep.

Medtem ko smo čakali, da se je del izgubljenih lovcev in gonjačev vrnil ter nato prisostvovali prepiru med lovovodjo in vodjo pogona, ki sta drug drugemu očitala nepravilno vodenje lova, sem premišljeval o sreči, ki je nam lovcem očitno močno naklonjena. Kajti kako bi bilo sicer mogoče, da pridejo iz tako zmešanega pogona v gosti remizi in pri takšnem streljanju vsi živi na zborna mesto?

Tudi med čakanjem sem imel priložnost občudovati člana lovske družine, katere gost sem bil (naj mi ne zamerijo), kako »domiselno« se je oblekel za lov. Bil je namreč kar v obnošenem delovnem plašču, z emblemom renomiranega podjetja na prsih, čigar član kolektiva je. Nudil je zares slikovit prizor lovca v nelovskem kroju. Ta resnični dogodek sem namenoma izbral in opisal izmed nekaterih podobnih, ki sem jih doživel v raznih lovskih družinah. Namenoma zato, ker je lovska družina, na katere lovu sem doživel opisani dogodek, dejansko ena vzornih lovskih družin v pogledu gojitve divjadi in gospodarjenja z loviščem. Člani so s skupnim delom postavili lep lovski dom. Število krmišč v lovišču je izredno veliko in pozimi so redno in bogato založena. Družina urejuje remize za divjad in vsako leto spušča, kljub bogatemu lovišču, večje število divjadi. Člani delajo preko vsega leta v lovišču, ki se nato v lovni dobi ponaša z izredno številno divjadjo. Do tukaj mi je vse jasno, toda od tu naprej nič več! Jesenski lovi, ki naj bi bili krona in plačilo celoletnemu

Foto Vl. Pleničar

V Pomurju
Foto J. Ivanjšič

delu v lovišču, pa so bolj podobni pokolu divjadi, ki so jo člani vse leto z ljubeznijo gojili. Nespoštljiv odnos do divjadi in divjačine, netovariško odjedanje divjadi sotovarišem v pogonu ali na stojiščih, neurejeni pogoni in smrtno nevarni strelji so očitno normalna vsebina lovnih dni.

Že se je pričela lovna sezona in z zadovoljstvom ugotavljamo, da so staleži male divjadi bogati in se nam obeta obilna žetev. Toda pri tem ne bi smeli pozabiti, da smo lovci in da smo dolžni žetev opraviti tako, da ne bomo ob zaključku lovne dobe govorili samo o gospodarski vrednosti in številu plena, temveč da se bomo prvenstveno z zadovoljstvom spominjali prijetnih lovskih doživetij, ki jih lahko nudijo le urejeni lovi, bogati lovskega tovarištva, poštenja do divjadi in solovcev ter spoštovanja lovskih šeg in običajev.

Lovni dan naj ne bo delavnik, v katerem moraš nastreliti čim večje število divjadi, vseeno kako, temveč praznik, ki se ga veseliš in po katerem odhajaš domov z lepim občutkom. Zato ne prihajaj na lov oblečen v cunje, ki jih drugje ne moreš več uporabiti, temveč se po svoji možnosti obleci in opremi dostojno, da bo vsakdo na prvi pogled videl, da si lovec.

Prihajaj točno ob določenem času na zborna mesto. Zakasnelo prihajanje, ko se je lov že pričel, ne moti samo lovovodjo, temveč vse udeležence lova. Je pa tudi nevarno za zakasnelega prihajalca, ki si išče prostor v pogonu ali pa šari po stojiščih.

Če pa si zamudil iz upravičenega razloga, tedaj počakaj, da bo pogon končan in se javi ter opraviči lovovodji, ki te bo vključil v lov v naslednjem pogonu.

Če loviš v pogonu, tedaj misli na to, da si tudi ti dolžan skrbeti, da bo pogon potekal urejeno, kajti to ni samo dolžnost vodje pogona, temveč slehernega lovca v pogonu. Tega pa ne razumi tako, da moraš tudi lovskega psa, ki ni tvoj, dopovedovati, kaj sme in kaj ne ter mu divjad, ki jo prinaša, nasilno odvzemati. Z lovskim psom naj ima opravka le njegov gospodar.

Ne streljaj vzdolž pogona in na stojišča ter prepusti divjad, ki se dvigne ob koncu pogona, strelcem na stojiščih! Izprazni puško takoj, ko je dan znak za konec pogona!

Kolikor pa te je doletela sreča, da si na stojišču, ne streljaj v pogon ter sosedu pod noge ali nad glavo, ne zpuščaj stojišča do konca pogona in miruj na stojišču! Premikanje in pogovarjanje na stojišču odžene divjad, ki se obrne nazaj v pogon ali si poišče pot iz pogona tam, kjer strelec miruje ali pa kjer pogon ni zaprt. Mnenje, da je mirovanje na stojišču obvezno zgolj pri pogonu na prašiče ali pritiskanju na veliko divjad, je zgrešeno. Tudi fazan in zajec, da o lisici niti ne govorimo, sta občutljiva za nemir in nemalokrat se strelec na stojišču sprašuje, zakaj se fazani, ki jih je videl množično prihajati pred stojišča, niso dvignili, ko je pogon prispel do stojišč. Odgovor na to je največkrat v nemiru, ki ga povzročajo strelci na stojiščih. Strelec na stojišču, ki je lovsko vzgojen in upošteva pravila, bo tudi upravičeno zameril nemirnemu sosedu, saj je po njegovi krivdi tudi sam ob lovski užitek.

Če na stojišču ustreliš divjad, ne tekaj ponjo ali za njo. Zapomni si, kje je divjad padla in jo poišči in poberi po končanem pogonu. Ko je dan znak za konec pogona, izprazni puško in četudi se ti dvigne zapoznel fazan, ga pusti, saj bo prišel prav v naslednjem pogonu ali lovu. Vseeno, ali si v pogonu ali na stojišču, ne streljaj po divjadi preblizu ali predaleč! Prepusti divjad, ki teče ali leti k sosedu, temu in le če je ta zgrešil ali obstrelil, mu pomagaj s strelom! Razstrelitev fazana v zraku, ko je po njem užgalo več strelcev hkrati, ni samo nelovsko, temveč tudi nesmiselno, ker pripravi prizadete ob lovski užitek, lovsko društvo pa ob divjačino. Mnogokrat takšnemu streljanju sledi ugotavljanje, s katere strani so šle šibre divjadi v telo in prepir, kdo je zadel. To kaže ne samo na nekulturen odnos med lovci, temveč tudi na dokajšnjo mero pomanjkljive osebne vzgoje. Pomanjkanje te se nemalokrat opaža tudi pri odnosu do lovca — gosta. Če si povabil gosta v lovišče, mu nudi najboljše, kar moreš, ne pa da ga uporabiš za

Foto S. Guzelj

statista na stojišču, kjer naj »zapira«, da ne bo divjad ušla iz pogona in jo bodo nato postrelili domači lovci.

Spoštuj navodila lovovodje in vodje pogona, opozori na morebitne nepravilnosti med lovom, toda ne prepiraj se z lovovodjem in solovci; to prinaša slabo vzdušje. Če se ti je zgodila krivica, ali pa meniš, da je lov nepravilno voden, razpravi o tem na posvetu, ne pa na lovu! Če zapustiš lov pred koncem lovnega dne, javi to lovovodji. Dolžnosti in odgovornosti lovovodje so velike. Največkrat se zavemo tega šele takrat, ko nas na to opozori preiskovalni sodnik, ki obravnava primer nesreče na lovu. Zato je bolje, da mislimo na to prej in ne nalagamo vodstva lova neizkušenim in za to dolžnost neprimernim članom lovske družine. Mnogo lovskih družin ima namreč v poslovniku določilo, da mora vsak član družine enkrat voditi lov. Nedvomno je takšno določilo dokaj neodgovorno, kajti za opravljanje dolžnosti lovovodje so potrebne določene kvalitete, ki jih vsakdo nima. Tistemu, ki naj uspešno vodi lov, so potrebne določene kvalitete, poznavanje lovišča, lovska izkušnost, osebna avtoriteta, odločnost in sposobnost ukrepanja. Od uspešno

vodenega lova pa je odvisen uspeh lova in lovski užitek udeležencev. Torej naj vodijo love lovci, ki te pogoje izpolnjujejo in tudi ti naj mislijo na to, da se področje lovišča iz leta v leto spreminja. Spreminjajo se poljske in gozdne površine ter je zato nujno, da si pred vsakim lovom lovovodja ogleda področje, na katerem nameravamo loviti, ter napravi podroben načrt lova, v katerem obeleži pogone, stojišča, zborna mesta, prevzem plena, da ne bomo to počenjali šele na dan lova v škodo izvedbe lova. Treba je tudi dobro preudariti o potrebnem številu lovcev in gonjačev, Kot s premajhnim tako tudi s prevelikim številom udeležencev ni mogoče izvesti urejenega in uspešnega lova.

Lovovodja je glavni organizator lova in mora imeti pregled nad celotnim potekom lova. Zato mora imeti pomočnike — vodjo ali vodje pogona ter tiste, ki bodo postavljali strelce na stojišča. Svoje pomočnike mora pred lovom podrobno seznaniti z načrtom lova. Prav tako je dolžnost lovovodje pred pričetkom lova, da v najnujnejših obrisih seznani udeležence lova z lovskim načrtom in jih opozori na njih dolžnosti in odgovornost pri izvajanju lova. V primeru neupoštevanja danih navodil s strani udeležencev je nedisciplinirane lovce kratko malo treba izločiti od nadaljnjega lova. V primerih, ko pa nastopijo hujše posledice, kot je obstrelitev in podobno, je lovovodja dolžan zahtevati od udeležencev lova, da ostane vsak brezpogojno na svojem mestu, kjer se je nahajal v trenutku nesreče. S svojimi pomočniki mora pomagati poškodovanemu ter hitro in odločno ukrepati glede zdravniške pomoči. V primeru hujših poškodb ali nastopa smrti mora takoj obvestiti pristojni organ, ki na kraju dogodka izvrši preiskavo. Če to ni mogoče, mora lovovodja sam napraviti posnetek stanja, ki je bilo ob nastopu nesreče in ki bo služil v procesu preiskave. To bistveno dolžnost, skrb za poškodovanca, lovovodje največkrat zanemarijo, kar ima za posledico, da sami nosijo levji delež odgovornosti, ko zaradi splošne zmede ob nesreči kasneje ni več moč ugotoviti, kako je do nesreče prišlo.

Odnos do sočloveka nam seveda narekuje, da v primeri poškodb ali smrti z lovom končamo. Ker smo lovci in ne mesarji, nam lovska etika narekuje spoštljiv odnos do divjadi. Gospodar družine ali zato zadolžen član, naj vodi evidenco o uplenjeni divjadi, od pogona do pogona, ter skrbi, da bo uplenjena divjad pravilno pripavljena za transport in pravilno transportirana. V prenekateri lovski družini sem opazil skoparjenje pri izdatkih za gonjače in tako gredo v pogon lovci sami. To ima na eni strani za posledico nelovsko in nešportno streljanje v pogonu, na drugi strani pa nemarno ravnanje z divjadjo. Pri pomanjkanju gonjačev jo lovci sami nosijo na vse mogoče načine, da bi imeli proste roke za strel. Tako lahko vidiš po pogonu zajce, ki jih

vlečejo iz nahrbtnikov ali izza nahrbtnikov, ter celo take, ki so obešeni na zanki za pasom. Oboji (zajci in lovci!) kažejo kaj žalostno sliko. Menim, da nam ne sme biti žal izdatkov, ki prispevajo k lovsko pravični in uspešni izvedbi lova, saj je to smoter celotnega dela.

Po končanem lovu položimo lovino po lovskem običaju v vrstni red, ki posamezni divjadi pripada in se ji oddolžimo z zadnjim pozdravom za lovski užitek, ki nam ga je nudila; če pa imamo med seboj goste, ki smo jih povabili, jim prepustimo prednost izbire in odkupa divjačine. Pri zadnjem pogonu bodi ob čaši vina in lovskih pogovorih veder in uživaj zaslužen počitek. Toda ne misli, da ga mora biti toliko, da boš vozil barko in klical urha ter razkazoval svoje veščine v streljanju skozi okna ali kar v strop.

Prav bi bilo, da bi ob zadnjem pogonu oživljali lovske šege, kot je lovski krst, vendar ne tako, da bo nesrečni krščenec po znamenitem tretjem udarcu razpolovljen.

Nihče ne more zanikati, da lovska organizacija v povojnem obdobju ni silovito napredovala, zlasti v pogledu gojitve in gospodarjenja z lovišči. Žal pa bržkone tudi ni mogoče zanikati, da v zadnjih letih vedno manj skrbi posvečamo lovsko-kulturnim vrednotam, ki dajejo lovskemu dogajanju tisto obeležje, ki ločuje lov kot športno panogo od lova, ki se po svoji skomercializirani vsebini in izvajanju približuje pojmu, ki ga navadno imenujemo — mrharstvo.

Ker je izvajanje lova in vse, kar k temu spada, ogledalo lovskega dogajanja v lovski družini, menim, da bi morali resno razmisliti o tem, kako naj na lovih ohranimo pravo pristno lovsko vsebino. Ker je vodenje lova v vsakem pogledu zahtevno in odgovorno opravilo in dolžnost, ki zahteva dokajšnje znanje, bi kazalo organizirati pri zvezah lovskih družin tečaje za lovovodje. Lovske družine naj bi poslale na tečaj tiste člane, ki imajo smisel za vodenje lova. Ob primernem strokovnem predavanju in praktičnem prikazu izvedbe vzornega lova uspeh prav gotovo ne bi izostal.

Lovec je ...

Ivan Drobne

Tako pravijo ljudje, če vidijo človeka s puško na rami. Toda pri tem se lahko vprašamo, kakšen je to lovec, kajti pod to zunanostjo so ljudje s pravo lovsko krvjo in ljudje, ki so vse prej ko lovci. Pravičnemu lovcu pomeni lov vse nekaj drugega kot zgolj lov za plenom. Pojem lovca je zelo relativen. Za nekatere je dober lovec tisti, ki prizanaša klatečim se psom in mačkam, ki zamiži, ko vidi soseda pri nezakonitem lovu, ki ustrelji toliko in toliko lisic itd. Naj bo že kakorkoli, takšen lovec se boji zamere ali pa je slabič. Toda, kje so tu moralne obveznosti, ki bi jih mora lovec čutiti do narave in družbe? O grehih takšnih lovcev, ki so že precej redki, se govori le za njihovim hrbtom, v obraz jim nihče ne upa kaj reči. Kot lovci, ki smo vajeni čakanja, potrpežljivo čakamo, da ga zalotimo pri njegovem nelovskem delu. Ali ni tako? Tako čakanje pa lahko zelo dolgo traja, ker je nemoralnega lovca težje odkriti kakor divjega lovca. Saj tudi ni naš namen, da ga izključimo iz lovskih vrst, temveč da tudi njemu vcepimo čut lovske odgovornosti. Resno ga opomnimo na nečastno početje, ker se tudi pri lovcu moramo držati občečloveške morale. Odkritosrčnost je lepa čednost. Saj morebiti ni sam kriv, marveč je lahko kriva slaba lovska vzgoja, ali še vpliv časov, ko so lovili vsak za svoj loncec. Ne more doumeti, da je divjad skupna lastnina, ki je tudi njemu zaupana. Dober lovec pa je tisti, ki je pravičen, odkrit, ki ljubi naravo. Saj ni treba, da je idealen lovec, ker idealov ni. Sleheren lahko stori napako, ker motiti se je človeško. Dober lovec bo pa tisti, ki je deležen dobre lovske vzgoje. Kdor hoče postati dober lovec, mora pridvsem poznati naravo in življenje v njej. Ni dovolj, da nosi lepo puško in novo lovsko obleko. Neizkušenost in neznanje rodita le neuspehe, zato so mnogi mladi lovci malodušni. Življenje v naravi je zelo pestro, toda treba ga je zaznavati in dojemati, pri tem pa odkrijemo vedno še kaj novega. Izkušenost in lovsko vedenje se pri lovcu kaže na vsakem koraku. Spominjam se, kaj vse se dogaja pri lovu na lisico. Lisica si je v trdem boju za obstanek nabrala mnogo izkušenj, zato prelisiči marsikaterega lovca. Na pogonih, ki veljajo lisici, pridejo npr. strelci hrupno na svoje mesto, si očistijo stojišče, potem nabašejo puško in jo glasno zapro. Drugim se zopet zdi, da je to najprimernejši čas za malico. Toda lisica ni zajec

LD Smartno pri Litiji,
na divje prašiče

Foto D. Namestnik

in zato se bo takšnemu mestu s sumljivim hrupom izognila. Nekateri se nervozno ozirajo in obračajo na vse strani ter se nestrpnostno prestopajo, ker se boje, da zamude lisico, da jo bo pobral sosed — h kateremu jo seveda sami s svojo nemirnostjo odvrnejo. Saj jih je morebiti lisica za hrbtom iz gošče že dalj časa opazovala, ali vsaj poslušala, od kod prihaja nevarnost. Podobno je pri pritiskanju. Lovci npr. naroči gonjačema, naj hitro in glasno pretakneta goščo, v kateri domneva lisica. Namesto, da bi jima zabičal, naj v cik-

Foto V. Dvoršek

caku prehodita goščo in pri tem igrata nedolžnega nabiralca dračja. Če sta namreč glasna, si bo lisica vedno na jasnem, kje se gibljeta. Eno je gotovo, glasni ljudje so manj nevarni kakor tihi, zato lisica ostane raje v gošči.

Večkrat sem že sodeloval pri lovu na lisice. Najbolj zanimivo je bilo iti s čuvajem nanje v času, ko mladiči doraščajo in jih stara uči loviti. Tako sva nekoč našla lisičino, ob kateri je čuvaj sklepal, da je »živa« in da je stara z mladiči gotovo nekje v bližini. Postavil se je na stečino, jaz sem pa počasi pritiskal skozi goščo proti njemu. Res sem kmalu zagledal ljubko družinico pri igranju. Skoraj se mi je upiralo, da jih bom pognal pred surov strel. Trije streli iz čuvajeve puške so končali življenje matere in dveh mladičev. Čuvaj je bil uspeha vesel, toda pri tem se je obnašal resno in skromno, kajti pravi lovec ne vpije ob plenu in se ne hvali. Zopet drugo poglavje je lovčev odnos do divjadi in plena. Nekateri obstrele divjad, a je ne gredo iskati, ker divjačino itak morajo oddati, pa je za to škoda časa in truda. Podobno je tudi z roparicami, ki so včasih deležne še drugečnega trpinčenja. Ker je za umirilni strel škoda naboja, raje uporabijo palico ali kamen. Nekoč sem videl lovca, ki je nosil kragulja s prestreljeno perutjo od hiše do hiše, kjer je kragulj ropal piščance. Ta sivi vitez je bil deležen velikega trpinčenja in so ga končno otročaji s palico pobili. Ali naj tako vzgajamo mlade lovce? Ali če nekdo ujame mlado lisičko, jo vodi na vrhovi, da vsi vidijo »junaka«. Potem pa jo najbrž doma priklene, da počasi v suženjstvu umira ali jo pokonča šele, ko so vsi videli »dobrega« lovca z živim plenom. Če se takemu lovcu posreči ustreliti staro lisico, ki ima mlade, in to kot »veščak« ugotovi na seskih, čuti nekako ugodje ob misli, da je pokončal ves skot, ki bo moral od glada poginiti. Kaj naj bi zakrivile te simpatične živalce, da zaslužijo tako grozovito smrt? Morebiti zgolj to, da so otroci roparice. Taki ljudje ne poznajo meje med lovom in surovostjo in ne spadajo v lovske vrste.

Podobno je na brakadah, če spodstrelimo sosednjemu lovcu zajca. Nekateri streljajo na vsako razdaljo, češ da bi morebiti le kaj zadeli. Od negotovega strela roke proč! Ali nismo ljudje misleča bitja, ki razumno usmerjamo naša ravnanja in strasti?

Še bi se lahko igral z besedama dober — slab, toda večina lovcev sama ve, kaj je prav in kaj narobe. Zato s temi pripombami nisem imel namena koga učiti lovske pravičnosti in naj te vrstice pomenijo zgolj besedno igro dober — slab.

Bolezni divjadi v Sloveniji

Rezultati proučevanja zdravstvenega stanja naše divjadi v desetletju 1955–1965

S. Valentinčič

(Nadaljevanje)

Patologija zajca

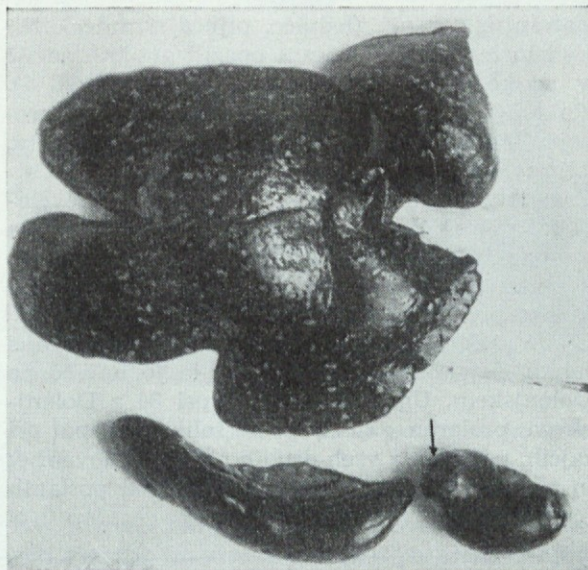
Namesto izraza »patologija« divjadi bi lahko tudi rekli »zdravstvena problematika« ali pa »bolezni« divjadi. Patologijo posameznih vrst naše divjadi začenjamo z zajcem zato, ker smo zajcev pregledali največ in bomo nadaljevali z drugo divjadjo po vrstnem redu, kot smo ga podali v uvodu.

Že v št. 3/1962 Lovca smo poročali o boleznih poljskega zajca pri nas, v št. 5/1964 pa pisali o brucelozi pri zajcih. V našem desetletnem prikazu bomo torej neke podatke ponovili, druge pa dopolnili, tako da bi dobili zaokrožno podobo o patologiji zajca v tem razdobju. Vendar bo tudi naš prikaz še pomanjkljiv in na marsikaj ne bo odgovoril, čeprav danes vemo že marsikaj več o boleznih zajca pri nas, kot pa smo mogli javnosti doslej povedati.

Preden preidemo na obravnavanje ugotovljenih zajčjih bolezni, moramo naglasiti, da to še zdaleč ni vse, kar redči to divjad, ampak je le del in to najmanjši del tistih činiteljev, ki delajo škodo lovskemu gospodarstvu. To, o čemer pišemo, so le bolezni odraslega zajca, ki po mnenju nekaterih strokovnjakov zreducirajo stalež odraslih zajcev letno za 20 %. Mnogo več škode pa prizadenejo, zlasti pri mladičih, drugi činitelji, v prvi vrsti vremenski faktorji, roparice in pa razni incidenti, ki jih povzroča človek, (kosilnice, poljedelski stroji, avtomobili itd.). Ti zreducirajo stalež mladičev najmanj za 80 %, dostikrat tudi za več; o teh činiteljih pa to pot ne bomo govorili.

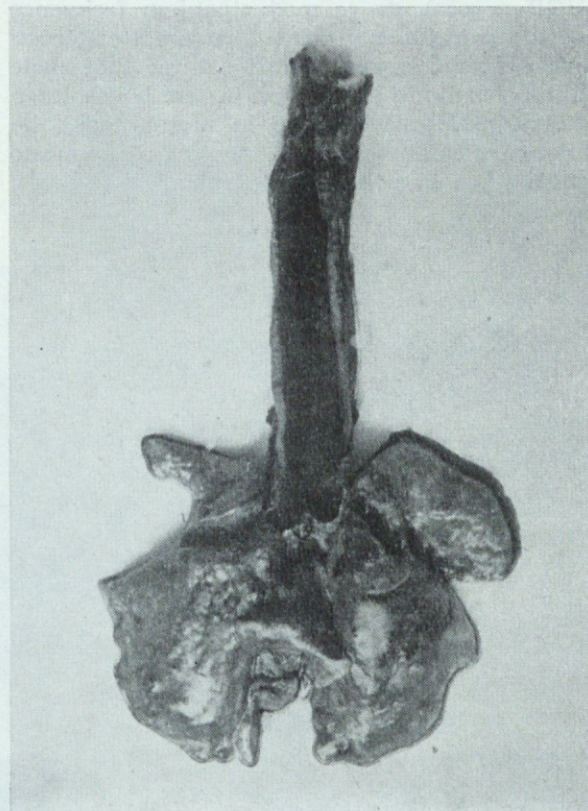
Psevdotuberkuloza, ki smo jo leta 1962 šteli za najpogostejšo kužno bolezen našega zajca, v vsem preteklem desetletju to ni več, vsaj če se ozremo na material (poginuli zajci), ki nam je bil v tem razdobju poslan v preiskavo. Ne računajoč brucelaze, kužne bolezni zajca, ki smo jo sistematično iskali in ugotovili v 95 primerih, smo pri preiskanih poginulih zajcih ugotovili psevdotuberkulozo 68-krat, zajčjo kugo pa večkrat, 83-krat.

Psevdotuberkuloza je kužna bolezen zajca in jo povzroča bacil, ki ga strokovno imenujemo *Pasteurella pseudotuberculosis rodentium*. Bolezen se pri nas kaže v dveh oblikah: največkrat je

Sl. 1. Psevdotuberkuloza zajca. Jetra povečana in posuta z gnojnimi žarišči, vranica otekla, na ledvici gnojno žarišče (glej puščico)

njen tok subakuten (precej nagel), včasih pa kroničen, počasnejši. V teh dveh oblikah se bolezen kaže v obliki manjših ali večjih belkastih žarišč na notranjih organih, zlasti na jetrih, ki so največkrat tudi povečana, pa tudi na drugih

Sl. 2. Zajčja kuga. Temno vijoličasta sluznica dušika

notranjih organih (ledvice, pljuča, vranica). Nikoli nismo pri tej bolezni opazili gnojnih žarišč v podkožju, pač pa **samo** na ledvicah (sl. 1). Po teh znakih je torej moč to bolezen s precejšnjo gotovostjo ločiti od drugih bolezni zajca, ki imajo dostikrat podobne znake.

Psevdotuberkuloza se le redkokdaj prime človeka, a če se ga, je navadno smrtna; Hull navaja v svoji knjigi o boleznih, ki se lahko preneso z živali na človeka, 14 primerov psevdotuberkuloze pri človeku; 12 ljudi je umrlo.

Glede razširjenosti psevdotuberkuloze med zajci lahko slej ko prej trdimo, da jo je največ na Dolenjskem. Ugotovili smo jo pri 34 z Dolenjskega poslanih zajcih, prav tolikokrat pa pri zajcih, poslanih z vseh drugih območij Slovenije; in vendar je le ena petina na pregled poslanih

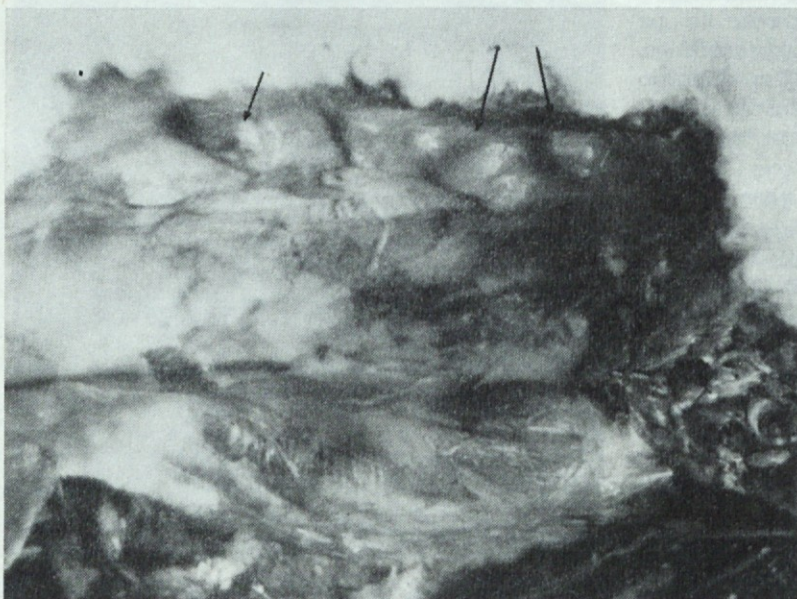
poginulih zajcev bila z Dolenjskega. Največ za psevdotuberkulozo poginulih zajcev je bilo z območja med Grosupljem in Novim mestom. Pri zajcih z Gorenjskega smo to bolezen našli v 17 primerih, najpogosteje z območja LD Št. Vid in Šmarna gora. Relativno najmanjkrat smo jo ugotovili pri zajcih s Primorskega in to le pri 6 primerih, čeprav smo od tam prejeli največ zajcev v preiskavo, to je 2/5. Še vedno smo torej mnenja, da je psevdotuberkuloze več v hladnejših in vlažnejših krajih kot pa v toplih in suhih. Ni nam seveda mogoče, vsaj za sedaj ne, reči, v kakšni zvezi je to.

V zadnjih petih letih pa smo opazili nekaj novega, to je, da to bolezen pri zajcih vse manjkrat ugotavljamo, vse večkrat pa zajčjo kugo, kar nam povedo naslednje številke:

Bolezni	Leto										
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965
Psevdotbc	8	11	7	9	9	6	2	5	1	3	2
Zajčja kuga	1	2	2	4	2	6	13	9	14	9	18

Predpostavljamo, da frekvenca v preiskavo poslanih poginulih zajcev s tema dvema boleznima ustreza stvarni frekvenci njenega pojavljanja v naravi. Ne znamo si tega pojava tolmačiti. Prof. Jakšič iz Beograda je na lanskem kongresu IUGB poročal, da je med gibanjem frekvence psevdotuberkuloze in med gibanjem številčnosti miši neposredna zveza; miši namreč tudi zbole za to boleznijo in čim več jih je, tem bolj bolezen raznašajo. Morda je tako in morda tedaj, ko pojenja psevdotuberkuloza, stopi na njeno mesto zajčja kuga in pobere slabe zajce.

Časovno se psevdotuberkuloza pojavlja zdaleč največ v hladni polovici leta. Praviloma ne nastopa v obliki epizootije ali enzotije, to je da zajci ne poginjajo v skupinah, ampak pobira posamezne zajce. Hladna in vlažna klima vsekakor negativno vpliva na zajce, močno jih oslabi, zato je v takih krajih te bolezni več. Z zajca na zajca je bolezen verjetno težko prenosljiva; to tudi ni potrebno, saj se njeni bacili stalno nahajajo v prirodi, lahko pa napadejo le zajca, ki je oslabil. Za psevdotuberkulozo bolan zajec, zaradi visoke vročine in ker nima

Sl. 3. Stafilomikoza. V podkožju zajca so ognjki (glej puščice)

apetita, kmalu shujša in oslabi. Na zunaj na njem ni opaziti bolezenskih znakov, znotraj pa so največkrat taki, kot smo jih spredaj opisali. Zagotovo razpoznamo bolezen šele s pomočjo bakterioloških preiskav.

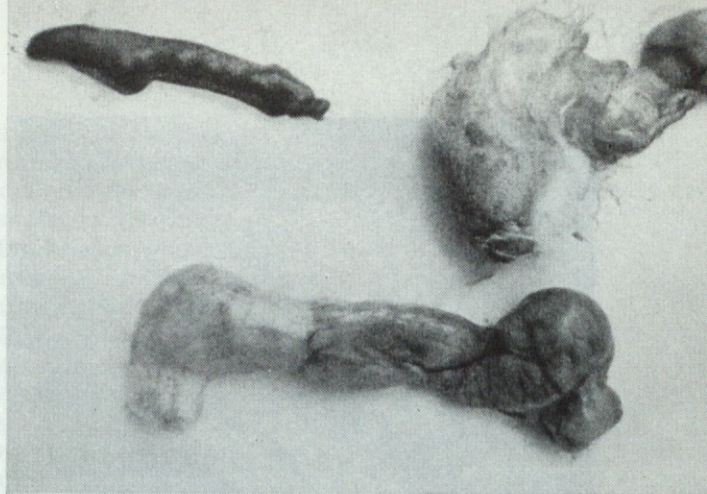
Glede na vse to, kar vemo o tej bolezni, je jasno, da lovci proti njej ne morejo kaj prida ukreniti. Čim bolj zgodaj jeseni (oktobra, novembra) je treba izvršiti planirani odstrel in doseči stalež, ki ga pustimo za naprej, oziroma pustiti nekoliko večji stalež, ker je treba računati s pogini. Tako se upleni tudi določeno število zajcev, ki bi z nastopom še hladnejših mesecev zboleli za psevdotuberkulozo. Poginule zajce je treba na kraju najdbe zakopati (sežgati) ali pa poslati v preiskavo.

Zajčja kuga. O njej smo nekatere stvari že povedali in jih ne bomo ponavljali. To je kužna bolezen zajca; na poizkusne živali (6 kuncev) nam je ni uspelo prenesti. Imenujejo jo tudi pastereleza, ker pri njej dostikrat najdemo bacil *Pasteurella multocida*. V našem institutu pa smo nekaj let to bolezen preučevali in proučili 41 primerov z bolezenskimi znaki, ki so govorili za zajčjo kugo in ki so: povečana, otekla in temnordeča lisasta pljuča (sl. 2), temno vijoličasta rdeča sluznica dušnika, otekla vranica. Le 9-krat smo ugotovili bacil *Pasteurella multocida*, v 7 primerih druge bacile, v 25 pa nikakršnih in zato menimo, da bolezen prvotno povzroči virus. Kasneje se potem včasih, ko je organizem že oslabil, pridružijo še razni bacili, največkrat *Pasteurella multocida*. Glede na tako etiologijo se nam torej za to bolezen zdi najbolj pravšno ime **zajčja kuga**.

Tudi ta bolezen se pojavlja predvsem v hladni polovici leta in sicer približno enakomerno po vsej Sloveniji; za sedaj je najpogostejša kužna bolezen našega zajca. Po podatkih, ki smo jih zbrali od lovcev, nastopa bolezen enzotično, to je da hkrati pade na istem območju več zajcev. Vendar tudi ta bolezen, katere povzročitelj se vedno nahaja v prirodi, napade predvsem oslabele zajce.

Tok bolezni je zelo hiter, zato se drugi znaki — razen opisanih — praviloma ne utegnejo razviti. Pri poginulih zajcih, razen rdečkastega izcedka iz nosnic, na zunaj ne opazimo bolezenskih znakov. Lovci so nam govorili o primerih, ko so v prirodi opazovali za zajčjo kugo bolne zajce in opazili na primer: proti lovcu naglo teče zajec po stezi, nenadoma pade in pogine, ali zajec je bil najden poginjen za zajčjo kugo ob bukovem grmu, ki ga je obiral. Za razliko od psevdotuberkuloze najdemo v želodcu zajcev, poginulih za zajčjo kugo, polno normalne hrane. Kar zadeva borbo proti zajčji kugi, velja isto, kar smo rekli že pri prej opisani bolezni.

Stafilomikoza je tretja kužna zajčja bolezen, ugotovili smo jo v 21 primerih. Povzročata jo *staphylococcus aureus* ali pa *staphylococcus al-*

Sl. 4. *Bruceloza zajca*. Moda so povečana in ognojena. Ognojek na vranici

bus, ki sta v naravi stalno prisotna. Tudi ta bolezen nastopa po vsej Sloveniji in to zlasti v hladnem letnem času. Ni nalezljiva od zajca na zajca, niti se ne prenese z zajca na druge živali in človeka. Stafilokoki povzročijo bolezen le pri oslabilih zajcih; nekateri strokovnjaki so mnenja, da je za okužbo potreben ugriz kožnih zajedavcev (klopi ipd.) in da klice na tem mestu prodre v organizem.

Če smo za prej opisani bolezni rekli, da je njun potek hiter, je pri stafilomikozi drugače, to je,

Sl. 5. *Bruceloza zajca*. Leva polovica maternice je povečana in ognojena

Sl. 6. Infekciозна fibromatoza. Fibrom na uhlju

njen potek je počasen. Ta bolezen oziroma njeni povzročitelji se namreč ne razširijo v krvi po vsem telesu, ampak samo v posamezne organe. V njih povzročajo ognjke, ki se sčasoma povečajo in spremenijo v gnojne bule, velike včasih kot oreh. Največkrat so v podkožju, dostikrat pa tudi v notranjih organih.

Za stafilomikozo bolan zajec dolgo časa ne kaže nikakih zunanjih bolezenskih znakov, normalno se giblje in pase, vročine nima. Ko bolezen že zelo napreduje in se pojavijo gnojne bule v podkožju, zlasti še, ko se v večjem obsegu pojavijo na notranjih organih (pljuča, srce), tedaj zajec oslabi in končno pogine; lovci dostikrat na lovih uplenijo zajca, s precejšnjimi podkožnimi ognjki, povzročenimi po stafilokokih, ki je čisto normalno tekel. Največkrat že ognjke, kot lešnik velike podkožne bule, začutimo pod prsti, ko zajca tipamo. (Slika 3). Ti so lahko po vsem telesu, najraje pa so na glavi ali na nogah. Ko jih prerežemo, opazimo v njih gost bel gnoj; taki ognjki in gnoj so tudi v nekaterih notranjih organih, zlasti v jetrih, pljučih in srcu. Važno je, da znamo razlikovati podkožne bule stafilomikoze od onih pri nalezljivi

kožni fibromatozi in onih pri brucelozi (opis teh dveh boleznih sledi). Pri kožni fibromatozi najdemo bule na koži glave in sprednjih nog, vendar v njih ni gnoja, ampak tkivo. Tudi pri brucelozi najdemo včasih podkožne ognjke in sicer najpogosteje na trebuhu; gnoj v njih pa je rumenkast (ne bel kot pri stafilomikozi). Razen tega najdemo pri brucelozi vedno ognjke tudi na modih ali pri samicah na maternici. Toliko samo zaradi razlikovanj ognjkov oziroma podkožnih tvorbo pri teh treh boleznih.

Za stafilomikozo velja ob koncu dodati še to, da je meso užitno, če ognjki niso po vsem telesu, oziroma če jih ni v notranjih organih. Glede borbe proti tej bolezni velja isto, kot smo rekli pri psevdotuberkulozi.

Bruceloza je kužna zajčja bolezen (pa tudi drugih živalih in človeka), ki jo povzročajo bacili iz rodu *brucella*. To bolezen smo omenili že v tem opisu in jo na kratko opisali v Lovcu leta 1962.

Bruceloza je v prvi vrsti bolezen spolovil in rodil in je v tem njena glavna nevarnost. Pri zajcih-samcih se bolezen najprej razvije v modih, pri samicah pa v maternici. Prenaša se v prvi vrsti pri spolnem kontaktu, tako da se npr. okuži zdrav zajec, ki zaskoči bolno zajko, ali pa tako, da za brucelozo bolan zajec okuži zdravo samico. Bolezen se verjetno prenaša z zajca na zajca tudi na druge načine, najverjetneje s pašo, po okuženih zeliščih z brucelami. V našem inštitutu nam je uspelo brucelozo z zajcev prenesti na prašiča, ki smo ga poizkusno krmili z drobovino zajcev, bolnih za brucelozo. Nekateri inozemski avtorji, npr. z Danske, so objavili podatke, iz katerih je sklepali, da je bila tudi v naravnih pogojih ta bolezen prenešana z zajcev na prašiče.

Glede možnosti prenosa na druge domače živali in pa na človeka so strokovnjaki različnih mnenj. Dejstvo je, da doslej ni bilo dokazov o prenosu zajčje bruceloze na te živali in človeka — seveda pa tudi ni nasprotnih dokazov. Slej ko prej je torej bruceloza škodljiva za kužno bolezen, ki se prenaša z zajca na zajca ob spolnem kontaktu, ki se prenaša na domačega prašiča in mogoče tudi na druge živali in človeka. Zato ji velja naša posebna pozornost — morda prav zato večja kot doslej opisanim kužnim boleznim zajca. Potem ko se je zajec okužil z brucelami, se mu v modih začno razvijati vnetni procesi, kasneje se moda ognoje (slika 4) in v njih propadejo elementi, ki proizvajajo semenčice. Zajec postane jalov, a je še sposoben za zaskoke in s tem raznaša bolezen naprej.

Po okužbi pride pri zajki do vnetja maternične sluznice, kasneje pa do manjših ali večjih ognjkov. V tako vneti maternici (sl. 5) se oplojeno jajčece ne more vgnezditi, če pa le do tega pride, se plod ne more do kraja razviti in zamre.

Tako tudi zajka ne daje več mladičev, okužuje pa zdrave samce.

V kasnejšem štadiju se bruceloza pokaže v obliki ognjokov tudi na drugih organih in to: pod kožo, na jetrih, vranici, pljučih, bezgavkah in srcu. Ti ognjoki dosežejo velikost lešnika, gnoj v njih pa je zelenkasto rumenkaste, včasih (v podkožju nad vimenom) celo oranžno ali zlato rumene barve in gost. Bel je gnoj samo v modih. Po tem obarvanem gnoju in pa po tem, da ognjoke najprej najdemo na spolovilih in rodilih — ločimo brucelozo od stafilomikoze in psevdotuberkuloze. Za brucelozo bolan zajec na zunaj (razen če so ognjena moda) ne kaže bolezenskih znakov. Tudi ne teče bistveno počasneje, tako da ga ni ločiti od zdravega. V našem inštitutu doslej še nismo prejeli zajca, ki bi zaradi bruceloze poginil, pomeni, da bolan zajec živi, dokler ga lovec ne upleni. Škoda, ki jo ta bolezen prizadeja lovskemu gospodarstvu, je v zmanjšani reprodukciji oziroma v zmanjšanem prirastku zajcev in pa seveda v tem, da je bolezen nevarna tudi drugim živalim in verjetno tudi človeku. V našem petletnem proučevanju bruceloze med zajci smo to bolezen odkrili le na območju lovskih zvez Koper in Postojna. Preiskali smo veliko število zajcev z vseh drugih območij Slovenije, a je nikjer drugje nismo odkrili. Zato menimo, da je bruceloza razširjena zgolj na območju omenjenih lovskih zvez. Zakaj je bruceloza samo tam — in po pripovedovanju lovcev jo opažajo že nekaj desetletij — nam doslej ni bilo mogoče ugotoviti. Dejstvo je, da je v teh krajih bruceloza vladala med domačimi živalmi več kot 20 let, do leta 1951 — in je prešla tudi na ljudi. Drugod po Sloveniji je ni bilo — in drugje je tudi med divjadjo ni. Možna je tedaj ta zveza, seveda pa s tem še ni dokazana.

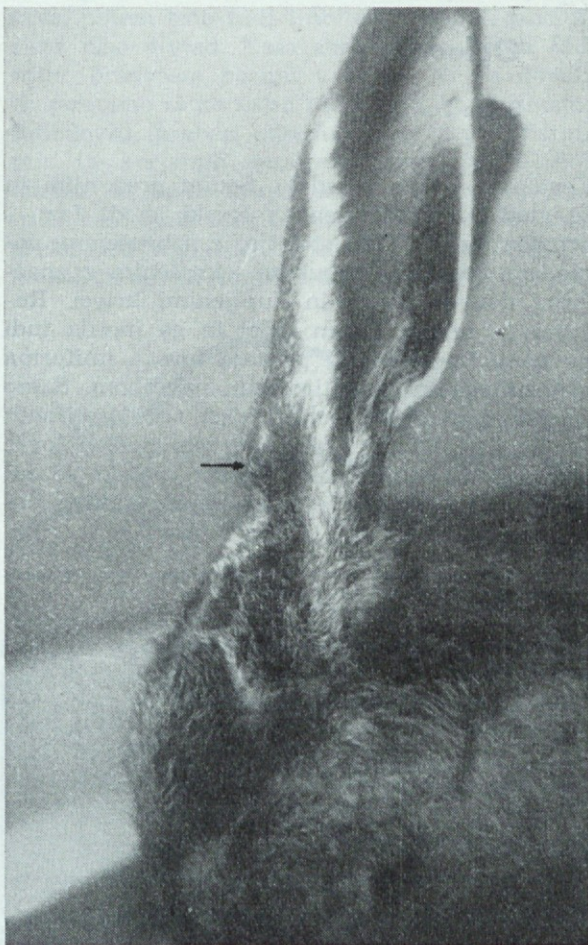
Borba proti brucelozi je težka, a glede na njeno nevarnost nujna. V nekaterih lovskih družinah koperske lovske zveze, kjer je 25 % odraslih zajcev imelo brucelozo, so pred 2 letoma (1964.) pričeli s poizkusom, da iztrebijo vse tamkajšnje zajce in potem naselijo nove. Lovci niso bili vztrajni in so nove zajce naselili, preden je bila bruceloza izkoreninjena; tako nam vsaj kažejo rezultati pregledov zajcev, uplenjenih konec oktobra 1966.

Po naših ugotovitvah so zajci s področij, kjer ni bruceloze, za to bolezen občutljivejši. Zato je računati s tem, da bodo še bolj gotovo zboleli za brucelozo, če jih spustimo v lovišča, kjer med zajci že vlada bruceloza. Pri naseljevanju zajcev z zdravstveno nepoznanih lovišč pa je treba paziti, da ne bi v lastno, neokuženo lovišče vnesli bruceloze po okuženih zajcih. Zato je treba pred izpuščanjem vsakega zajca strokovno pregledati. Pri uporabi za brucelozo bolnega zajca je treba biti oprezen; po eni strani je možno, da bolezen prenesemo na druge živali, po drugi strani pa tudi okužba človeka ni iz-

ključena. Zato je treba po izkoženju in iztrebljenju zajca roke dobro umiti z milom, odpadke zakopati in sežgati, divjačino pa uživati dobro spečeno ali skuhano.

Infekciозна fibromatoza je kužna bolezen zajcev, ki se na koži pojavi v obliki negnojnih, trdih bul (fibromi) in to zlasti na uhljih in glavi (sl. 6, 7). Povzroča jo virus in je prenosljiva z zajca na zajca in tudi z zajca na kunca. Na druge domače živali, divjad in človeka ni prenosljiva. Bolezen smo pri nas ugotovili šele pred nekaj leti, zato na splošno ni znana, ker tudi pisali še nismo o njej. Doslej smo jo zasledili 15-krat in to le v Vipavski dolini in na koprskem pri upljenjenih zajcih; zajci namreč zaradi te bolezni ne poginejo.

Strokovnjaki menijo, da se kužni fibromi razvijajo na mestih ugriza kužnih zajedalcev (npr. klopotov); na teh mestih namreč virus lahko prodre v kožo. Pride do lokalnega draženja kožnega tkiva in do vnetnih procesov, ki jih karakterizira bujen razvoj fibroblastov in fibromatoznih celic. Zato na prerezu teh bul, ki dosežejo velikost oreha, ni opaziti gnoja, ampak le svetlo, elastično tkivo. Na njihovi površini dlaka izpade.

Sl. 7. Infekciозна fibromatoza

Fibrome smo največkrat našli na uhljih, včasih pa tudi na drugih delih glave in na sprednjih nogah. Fibromi se ne pojavljajo na drugih mestih kože niti ne na notranjih organih. Bolezen se pojavi jeseni, spomladi pa izgine. Virus, ki povzroča kužno fibromatozo, je zelo soroden virusu miksomatoze pri kuncih.

Ker zajcem ne prizadeva škode in ni nalezljiva za ljudi — bolezen ni pomebna in jo omenjamo le zato, da jo lovci poznajo in znajo ločiti od stafilmikoze in bruceloze.

Gnojne bule. V raznih organih poginulih zajcev smo dostikrat našli ognjčke, ne da bi pri njih ugotovili kako od doslej naštetih kužnih bolezni, pri katerih se ognjčki pojavljajo. Te gnojne bule smo največkrat našli v pljučih pa tudi v jetrih in smo jih imeli za vzrok zajučjih smrti. Verjetno so tudi ti ognjčki — ali vsaj nekateri — nastali kot posledica delovanja mikrobov ali zajedavcev; v bodoče bomo našo pozornost posvečali v tej smeri.

(Se nadaljuje)

Ogledalo

Bojan Lavrih

Žena ima veliko ogledalo. Sedim pred njim in se gledam, pripravljen za lovski shod. Jaz — pravični lovec XX. stoletja, z izbrušenim pogledom, lovskim klobukom, okrašenim z značkami devetih držav in kupljenimi krivci. Ruševca še nikdar nisem videl in ga morda tudi ne bom. Imenitno mi pristaja lovska uniforma slovenskega kroja s tirolskim navdihom. Samo za delo sem plačal petindvajset nereformiranih jurjev. Nič hudega, samo da sem pošten lovec z vsemi vidnimi znaki. Šment, nekdo se mi oglašja. Vest ni, ker je to navlaka slabičev. Še-

Beži, pujs!

Foto inž. J. Cernač

peta: »Si kot puran.« Vidim sebe v ogledalu in vem za razgovor na sestanku. Pravičen odstrel, red v družini, tovarišstvo itd. Govoril bom tudi jaz. Iz srca bom govoril in zelo učen. Moje besede bodo kot med in maslo. »Civilizacija in motorizacija v dobi avtomatike sta okupirala moralne in materialne sile človeka. Rekreativna individuuma, homo sapiensa, ki gravitira k naturi, najde idealni kontakt s floro in favno pri lovu.« Niti lovske pravičnosti ne bom pozabil: »Prijatelji lovci, tovarišice in tovariši! Mi lovci smo poklicani, da vzdržujemo red v naravi. Oseбно se čutim dolžnega, da podčrtam in apeliram na zavest vas, ki ste stalno v lovišču — sam sem posloven človek in ne utegnem — ko opazujete in gojite divjad, ta neprecenljivi zaklad narave, ki ga za devize drago prodajamo. Odstrel mora biti strogo gojitven, zamižimo samo za dolarje.« Moj govor bo lep. Morda mi bodo celo ploskali.

Pred očmi mi za hip kot film steče slika: mlada srnica ob mrtvi materi. Velike temne žalostne oči upira v daljavo. Slišim skoraj jok otroka. Srni je nit življenja pretrgala moja krogla iz puške 7 × 65 R — super bokarice, vredne skoraj milijon. Saj vse to ni res. Dokazal sem, da je bila srna brez mladiča. Morali so mi verjeti, ker sem veljaven mož.

Imam prijatelja, ki je tudi veljaven mož. Še celo zelo veljaven mož. Kaj se mu že vse ni zgodilo! Ta moj prijatelj ima prijatelja, oba pa avtomobila. Nekoč se peljeta skupaj v avtomobilu malo na lepše. Lovec mora imeti vedno s seboj puško in on jo je tudi imel — ne puško, ampak flobert. In tako se vozita po cestah in od časa do časa malo ustrelita. Po naključju pade z daljnovoda ustreljena siva ptica, golobje barve, ki ni golob. Kar naenkrat se izza bližnje hiše pojavi nekdo s flobertom v rokah. Tudi on je ustrelil takega ptiča sive barve. Približa se jima v avtomobilu, ker sta kar iz avtomobila streljala, in sprašuje, kdo jima dovoljuje streljati enake ptice kot on. Ogleda si še številko avtomobila in po kratkem prisrčnem razgovoru jo odkuri, pa tudi prijatelja z avtomobilom.

Zelo zanimiva zgodbica. Moj prijatelj in nadlegovalec se razideta vsak s svojimi mislimi. Veste, dragi lovci, danes živimo v revolucionarnem času — času avtomatizacije in globokih družbenih sprememb. Ljudje se selijo iz kraja v kraj in poznanstva niso več trdna. Moj prijatelj in »ono« se zato nista poznala, ker se še nikdar nista poznala. Ta nezaslišani dogodek je moj prijatelj povedal znancu iz tistega kraja in zvedel, da je streljal v napačnem lovišču. Kako naj človek ločuje meje lastnega in sosednjega lovišča, če niso vidno zaznamovane? Meja med lovišči je ena od čisto navadnih rek, Sava. Ničla proti Misisipiju! Ker je moj prijatelj zelo veljaven mož, izkušen in pravičen lovec, se vsa

dejanja hote ali nehotе spremene v čisto pravičnost, zlasti še, če ima nekdo oblast v zakupu.

Sestanek bo lep in živahen. Zmanjkati ne sme ne pijače ne jedače. Deževale bodo lovske zgodbe. Zelo prijetna družba. Vem še eno zgodbico. Imel sem tovariša-lovca. Pripovedoval mi je tole: »Na skalnem grebenu, zasenčenim z macesni, dve uri hoda od lovske postojanke, v zavetju rušjega grma, sedim in gledam okoliške grebene in globeli. Prvi sončni žarki oblijejo sosednje vrhove. V globelih je še somrak. Sedim s svojimi mislimi in občudujem rojstvo dneva. Oglašajo se ptice, rahli gornik zamaje vrhove macesnov, da zašume kot tiha melodija večne spokojnosti. Pod menoj zašumi listje. Zvitorepka jo urno briše v zavetje. Kako krivično imenujemo to ljubko živalco — roparica. Vsako bitje je vredno svojega življenja in ima zato določen prostorček pod soncem. Lovci smo jo v svoji ubogi revščini ocenili s točkami. Njena cena je zato taka, ker smo obrnili šele prvo stran knjige narave. Ponovno zagledam vitko telo lepotičke in že je ni več. Vse je tiho in življenje teče neopazno naprej. Izpod svetlobe dneva se utrne senca in pade v globel. Jutranji zbor ptic utihne in nastane prestrašen vrišč. Vrišč se pomiri in zbor ptic nadaljuje jutranji klepet. Kaj se je zgodilo? V trenutku, ki traja že tisočletja, je jutro rodilo smrt, da podari življenje drugemu bitju.«

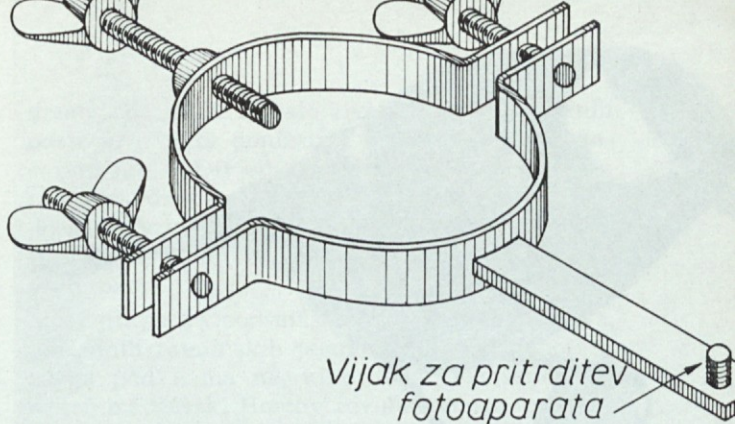
Taka osladna pripoved ni vredna pravega lovca. Zgodbe so zanimive s tropi gamsov, krdeli prašičev in jatami orlov. Sicer pa ta lovec, ki mi je povedal to zgodbo, ni več moj prijatelj.

Slikanje ptic pevk

Rado Čenčič

»Razgrnil sem plašč na rdečo plahto cvetoče vrese in legel. Prav tedaj so šinili prvi prameni zarje na vzhodu in pokropili s škrlatom — ovčke — oblačke. Daleč, ne vem kje, se je oglasil s tankim, visokim glasom trikrat zapored žvižg ptička. Potem za hip odmor. Ko je zastavil četrtič in zapel melodijo, tedaj je udaril vesoljni zbor. Zapel je vsak grm, iz vsake drevesne krone se je drobila pesem. O, to ni bilo več petje ptičev, to je bila himna gore, za katero si je loza ubrala strune ob dnevu vstajenja.«

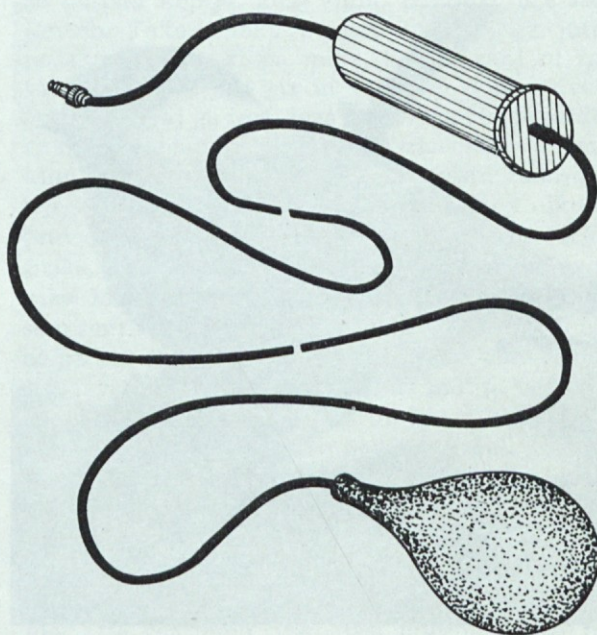
Tako je zapisal Finžgar v svoji črtici »Na petelina«. Približno tako so bile ptice pevke nešteto krat opisane v lovskih člankih. To tudi ni nič

čudnega. Čeprav niso lovna divjad, so stalne spremljevalke lovskih doživetij.

Nešteto krat naznanjajo prihod srnjaka ali zvitorrepke. V dolgih urah čakanja na visokih prežah nas siničke in druge ptice pevke kratkočasijo s svojimi vragolijami, ki jih uganjajo po tankih vejah.

Ob misli na ponosnega srnjaka, kot vrag črnega gamsa ali jelena z ogromnim rogovjem se lovec-fotoamater res ne bo ukvarjal s takim drobižem, ki ga je polno okrog hiše. Toda temu ne sme biti tako. Drobne ptice pevke pa tudi druge manjše ptice so del žive narave, ki mora zanimati slehernega lovca. Pravimo, da smo ljubitelji narave, potem smo tudi ljubitelji drobnih ptic, ki sicer niso divjad. Naša skrb mora veljati tudi njim, predvsem pozimi v stiski. Ni pa dovolj, da poznamo samo tistih osem vrst, ki jih smemo tudi loviti (preberi odredbo o varstvu koristnih ptic in koristnih sesalcev, Lovca št. 8/1966), ampak še kako drugo izmed več ko sto vrst naših zaščiteneh ptic. Lovci fotoamaterji bi lahko preko našega glasila posredovali marsikatero sliko zaščiteneh in nezaščiteneh manjših ptic, da bi

Dolgi sprožilec kamere

Velika sinica

Foto R. Cenčič

jih tako predvsem spoznali mlajši lovci. Če pri-
našajo takšne fotografije inozemske lovske re-
vije, bi to gotovo lahko storil tudi naš »Lovec«,
še posebno, če je ptica fotografirana v značilni,
karakteristični drži.

Sinica — pezdicevka

Foto R. Cenčič

Za slikanje ptic pevk potrebujemo poleg fotoapara-
rata še držalo, na katerega pritrdimo fotoaparat
in vse skupaj na drevo ali kam drugam, ter
dolga sprožilec, s katerim lahko sprožimo aparat
vsaj iz oddaljenosti 10 m. Držalo vam lahko iz-
dela vsak mehanik, sprožilec pa je treba kupiti.
Držalo nam služi zato, da z njim pritrdimo
fotoaparat na vejo ali na kak drug predmet,
kjer se v bližini zadržujejo ptiči.

Dolgi sprožilec pa služi za sprožitev kamere iz
večje oddaljenosti. Izdelan je tako, da je v začet-
ku normalnega sprožilca vgrajen 6 cm dolg valj,
premera 1,5 cm. V valju je bat, ki pod pritiskom
kondenziranega zraka sproži sprožilec. Na drugi
strani valja je 10 m dolga 2—3 mm debela gumi-
jasta cevka, na koncu cevke pa votla gumijasta
krogla, podobna stari avtomobilski hupi. Ko
stisneš »hupo«, porineš zrak po cevki, zrak se
kondenzira v valju — porine bat, ta pa sproži
sprožilec oziroma fotoaparat.

Vzemimo dva primera slikanja s temi pripo-
močki:

Na drevesu je ptičje gnezdo. Stara dva pridno
nosita črve lačnim mladičem. Aparat pritrdiš na
vejo nasproti gnezda. Pritrdi ga čim bliže mo-
goče in čim bliže ti dopušča optika aparata.
Sprožilec oziroma cevko potegneš pod drevo ali
v sosednji grm, kjer imaš dobro skrivališče. Ko
stara prinese črva in ga spušča v odprti kljun
mladiča, stisneš »hupo« in prisrčen posnetek
je tu.

Ali drug primer. Zima je — pticam polagaš
hrano na okno. Pred okno sega veja starega
drevesa (če ne, jo namestiš sam), ki je siničkam
pristajališče za odskok na okno. Aparat imaš
pritrjen na staro srčasto mrežo okna, sprožilec
pa potegneš v hišo za peč. Na vejo prileti si-
nička-samička, potem pa še samček, ki se pred
njo našopiri. Stisneš »hupo« in ljubek motiv je
posnet.

Ta dolgi sprožilec na bat se mi je dobro obnesel
samo v toplejših dneh. Ko sem hotel z njim
slikati fazane v mrzlem zimskem dnevu, mi je
odpovedal. V hudem mrazu je bilo krčenje ko-
vinskega ohišja in bata različno. Verjetno se je
material ohišja močnejše krčil kot material bata
in zato bat ni mogel drseti v ohišju.

Za slikanje ptic lahko uporabljamo tudi fotoapa-
rate s teleobjektivom, ki imajo krajšo žariščno
razdaljo. Pri teleobjektivu z npr. 300 mm žarišč-
ne razdalje je najbližja možna ostrina 3 m. Pri
treh metrih pa je ptica pevka premajhna na
filmu, da bi se lahko izdelala ostra kopija.

Poizkusite srečo še v tej zvrsti fotografije. Tudi
tisti, ki imate najnavadnejše fotoaparate, boste
lahko nekaj doprinesli k bogatjenju naše revije
Lovec. Razen tega boste pri tem fotografiranju
našli veliko veselja in zadovoljstva.

»HORTHY«

Francé Avčin

Sedim na »visoki čeki« v prostrani Panonski nižini, kotišču in pribežališču, Meki in obljubljeni deželi mnogih narodov od temne davnine vse do danes. Brezmejno bogato rodi pridnemu in umnemu. Pod mano koruzno polje, da mu proti zahodu ni videti kraja. Za ozkim presledkom valujoče trave, visoke človeku čez glavo, proti vzhodu nov pas koruze, za njim pa bičje in ločje. Voda torej, saj v to zelenilo nenehno pada in se iz njega dviga začuda žvižgajočih peruti. Čebljanje rac se staplja z regljanjem miriade žab v bari in zelenih reg po koruzi. Vmes hrasti, košati, mogočni, a vendar kot izgubljeni v tej razsežnosti. Na enega vodi lestvica, vrh nje ždi lovec. Nad njim je le še nebo, visoko bogato ravninsko nebo s svojimi gorjancu nepojmljivimi daljami, barvami, meglami, zarjami.

Jelenjad naj opazujem, tisto, ki prihaja čez vodo iz strnjenih ravninskih gozdov sosednje Madžarske, ki tamkaj živi, sredi naše zrele koruze pa — roka, se poja, počiva, se hrani in spi. Kdo bi jo pregnal iz tega zelenega morja! Sicer pa, kaj bi, koruza je itak državna, pravijo, in vidi se škoda tudi ne! Tako živi ta ogrska jelenjad mirno od naših žuljev, prav kot nekdanji madžarski plemenitaši, mogočniki brez primere, resnični razni Palffyji in snobi razni Horthyji; grand seigneurji, da je bil nad njimi le še gospod bog in še ta samo, kadar je tako biti moralo, denimo ob zadnji uri, ko še toliki zemski bogovi pomislijo, kaj pa če le...? Grand seigneurji prav kot tale ogromni jelen, ki pravkar izstopa na travo med koruzišči. Domačini vedo zanj, zlat je nedvomno, visoko kapitalen, če ni celo med tistimi v vrsti za svetovni rekord, čeprav je črno rogovje z blestečimi parožki kot lesteneč nad bikovskim vratom v daljnogledu videti kratko spričo ogromnega telesa.

Moj stari strupeni Remingtonov »woodsmaster« bi ga snel za igračo, a spokojno visi na veji, zanj dela ne bo. Vse prodajamo za devize, tja do plačane ljubezni, zadnje čase pa tele božanske jelene seveda tudi. Naj bi bil kaj takega napovedal svoj čas v partizanih, na kratko bi opravil! Sedaj pa dejstvu, da najplemenitejšo našo divjad love domala izključeno le še tuji bogataši, celo taki, ki so nam rezali vratove v dobi največje preiskušnje, ko je šlo za to be or not to be (biti ali ne biti). Temu pravimo razvoj in turizem za devize in mednarodno sodelovanje, kali... Če bi našemu lovstvu zopet privoščili vsaj malo

dotacij, da ne bi moralo živeti zgolj od deviznih odstrelav, bi ta ponižanja lahko znižali na dostojno mejo. Divjad je tudi narodni spomenik, izraz in odraz njegove kulture, narodovega odnosa do vzvišenosti življenja. In lov še nikdar ni bil finančno aktiven, razen za divje lovce vseh barv.

Sicer jih pa z woodsmasterjem sploh ne marava, teh silnih ravninskih jelenov, niti tegale božanskega pod nama ne, ki pravkar vzvišeno, kot nekoč madžarski Horthy revolucionarje, preganja mlade jelene tekmece. Trije so, ob njem so kot kužki in beže kot potepenci. A mnogo miši je mačja smrt, to ve tudi tale Horthy. Ne marava ne njega ne drugih. Ni kislo grozdje, le takle strel bi bil strel na tarčo. Povsem mirno je srce in mirna roka, ko mu woodmaster pošilja krogle takole za vajo, z zaprto varovalko. Kajti »woodsmaster« pomeni »gospodarja gozdov«, ne pa koruze in ločja; gorskih gozdov, ne pa trave in detelje in sončnic in buč, fižola in vsega neštetega užitnega, kar klije in žije tule pod nama. Tale ravninec tu spodaj je prav teatralično smešen, ko vrže glavo nazaj, sunkovito odpre gobec, iz njega pa — nič. Šele čez čas pride zvok, a v prostranstvu ravnine je šibek, neznaten v primerjavi z grmenjem jelenjega roka v Snežniku, v Kočevju, v Iški, v gorah. Kako vse drugačna sva midva tam pred jelenom! Moja kolena so mehka, dih zastaja, srce nori in poje — njuje hkrati, woodsmastrova cev pa drhti v roki kot trs v vetru. Ne iz strasti, ne iz lovske sle, tudi brez puške je tako, le od prevzetosti nad veličastjem življenja, nad vseomogočnostjo ljubezni.

Končno smo spoznali vse navadice tegale Horthyja. Vemo njegov urnik, kdaj je zunaj, kdaj se gospod koplje, kdaj ljubi, na četrto ure natančno. Tako zlahka povem, kje naj ga jutri počaka znanec, ki ga mika, ki mu zanj ni žal vsote, da bi z njo jaz in vsi moji dobro živeli nekaj let. Naj ga ima, tega bahavega Horthyja! Nikak veleštacunar, ni kak »Wirtschaftswunderkind«, ki jim za devize ližemo tolste zadnjice. Njegovi zeleni dolarji so trdo prisluženi v nikdar prav cenjenem intelektualnem delu profesorja, fizika, inženirja, znanstvenika in gospodarstvenika hkrati. Tako mu ga iskreno privoščim in sam sem ju zblížil. Taki zaslužijo odstrel pri nas, ne pa kar vsakdo, da le pokaže devize, čimveč deviz, izvor in oseba nas potem ne motita več: pecunia non olet, denar ne smrdi, tudi v socializmu ne. Le škoda, da namesto devizne krogle iz cevi ne pride raje vrsta volkswagnov za nas lovce, planince, smučarje. Tako pa jih bodo brez sledu požrli devizni sodi brez dna. Sicer pa, kaj mi mar, jelen je madžarski, danes je tu, ko bo izgubil zadnjo košuto, bo šel tudi on nazaj domov, tja čez mejo, vsej naši mlečni koruzi na kljub. Ne živimo samo od kruha, tudi jelen ne.

Sonce se vtaplja v krvave zavese. Ko utone, zaplešejo roji komarjev, nevzdržno postaja, kot mlin na veter se jih otebam. Odreši me kočija, za kočijažem na kozlu sedim imenitno, kot da sem Horthy jaz, ne pa tale jelen, ki še venomer goni jelenčke, ne meneč se za konje. Harem si ščiti, le čudno, da ga danes ni videti. Predvčerajšnjim je premogel še tri košute, včeraj še eno, danes ni videti nič. Da ni že povsem odovel pa bi utegnil oditi za novimi ljubici. Kadar jelen ali človek v roku ovdovi, je ni neumnosti, ki je ne bi napravil. A ta strast je enostranska. Videl sem srnje, gamsje in jelenje samice, ki so se pod ljubezni norim samcem mirno — pasle... Ščitijo ga le toliko, kolikor ga rabijo za razplod. Pa pravijo, da prava ženska vselej sledi čustvom in ne razumu. Prav nasprotno bo res.

Tiho speva s prijaznim kočijažem proti domku baranjskih lovcev. Visoko se boči zvezdnato nebo, razpolavlja ga Rimska cesta. Eden od vibastih rokavov naše domače Galaksije je, to vem, in kar žal mi je, da vem. Peruti nočnih ptic režejo toplino mlade noči. V rahlem drncu sledita konja človeku nevidni poti, vajeti so odveč. V domu med silnimi drevesi pa pravo tevtonsko pirovanje: rogovja, točke, parožki, krogle, hitrosti, piščanci, odojki in ribe, vse leti drugo čez drugo in tone v grmečih napitnicah rdečega nemškega sekta iz srebrnih kozarcev. Pol avta so ga pripeljali s seboj. Med vsem tem pa se togega obraza kot odsotna sučeta in strežeta stari oskrbnik in žena v borni opravi. Res bi rad vedel, kaj vse so bili ti junaki pred četrto stoletja. Mogoče pa je bolje, da ne vem, kajti partizanova puška bi se utegnila prebuditi. No, mojega znanca ni med njimi, predobro jih pozna take Wirtschaftskapitäne in njihove podrepniške prisklednike, tuje in naše. Midva nočujeva skromno v poljedelski zadrugi, brez rdečega šampanjca, kar ob rujnem domačem vinu. Dobro nama je tako.

Zjutraj še enkrat preskusimo jelena. Še je na mestu, čeprav je sam, še ni odšel. Podnevi tudi ne bo, ni vrag, da ne bi zopet izstopil ob sončnem zahodu. Že dobro uro pred običajnim prihodom njegove visokosti, plemenitega Horthyja stoje konji s kočijo v razglednem oglu koruze. Kočijaž, lovec in gost so skriti za neverjetno visokimi stebli. Jaz pa zopet ždim vrh moje visoke preže, dober streljaj proč. Ostri dvogled mi kaže vse kot na gledališkem odru z galerije. Mirno in tiho je. V žehteči vročini so jeleni utihnili, celo tisti madžarski v gozdu onstan meje. Pripravim fotoaparata s teleobjektivom. In woodsmaster sprejme prvo Avčinovo lovsko kroglo domače zamisli in izdelave, za vsak primer, če bi se znancu kaj ponesrečilo. Tista njegova 7 x 64! Vse lepo, res je divja, razantna, res je pobirala kanadske bele gorske koze, aljaške črne medvede, švicarske gamsje. A težki podonavski jelen v

ruku je še vse kaj drugega, njegova življenjska sila je nepojmljiva in jesenje salo pod kožo žilavo kot guma. Kaj sem že videl in slišal lovskih nezgod s premehko delujočimi nemškimi krogli tega sicer izvrstnega nemškega naboja! A dopovej jim, tovarnam in lovcem, ko je vendar jasno, da oni vedo vse in da je vse, kar je nemško, s tem že najboljšo. No, če bo prišla res v živo, bo šlo, sicer pa...?

Oni trije tam so mirni kot mrliči, konji prav tako. Veter imajo pravi. Vse je kot izumrlo. Zabavam se z daljnogledom, opazujem početje vselej živahnih vrabcev v koruzi. Ti vrabci, nekaj kitajsko življenjskega, neuničljivega imajo v sebi, kdo bi jim prišel na kraj! Mogoče jih prav zato sinovi rdečega sonca tako neusmiljeno preganjajo... A kaj je to tamle, sveti bog, tisto črno, orjaško, z rogovjem kot ogromna lira, tik pred kočijo. Daljnogled pove: sam Horthy osebno! Tako zgodaj že? Počasi suče glavo v levo, v desno, jo dviga in spušča, voha. Danes je sam, zadnja pohotna ljubica ga je zapustila pa mora paziti nase kar sam. A slabo mu kaže: iz koruze se že dviga nadenj nekaj tankega, črnega. Zaželim, da bi začutil, skočil, izginil. Prelep je za smrt. In res skoči kot izstreljen, se vrže naprej, naravnost proti konjem, menda jih ne bo nabodel? Takrat me doseže rezek pok: krogla ga je pognala v nori zagon! Seveda, pozabil sem, da je tudi hitrost zvoka le končna, kot vse na svetu. A vse nižje je rogovje, vse krajši so skoki, sedaj, zrušil se je tik pred kočijo, le črne noge še nemočno opletajo iz trave. Konec, Horthy je doigral.

Iznad kočije se dvigne roka s klobukom, lovec čestita strelcu. Tudi jaz dvignem klobuk, pomaham, čeprav mešanih občutkov. Tako imeniten je bil Horthy, kot vsak samozvanec pred gojitvenim odstrelom! A sredi giba mi roka zastane. Kajti iz trave se kar vrže kvišku orjaško telo, se zažene proti rešilnemu koruznemu morju s tolikšno divjo silo, da je zapozneli strel za njim prava ironija. Potem pa vse tiho je bilo... Vse iskanje zvečer je zaman, teoretskih »največ 50 korakov od nastrela« po zadetku z nemško kroglo iz nemške 7 x 64 ostane teorija. Nismo v kakih tamošnjih počesanih gozdnih parkih, kjer jeleni tehtajo komaj za pol podonavskega. Ne na nastrelu, ne kjer se je Horthy v smrtni grozi premetaval ni najti kapljice krvi. Imenitni bavarski krvoslednik se zjutraj vrne klapouh. Nevihta z nalivom opravi svoje, naš avto komaj uide hipno nastalemu baranjskemu blatu na trdo cesto.

Zgodilo se je zopet enkrat vse tisto, kar sem sam doslej videl že šestkrat: po strelu s kroglo neprimerne konstrukcije, čeprav dovoljne moči, se vstrelna rana zapre, vse žive sile izstrelka se potrošijo na vstrelni strani, za šok v nasprotni polovici telesa jih ni več, izstopne rane ni in s tem ni tudi krvnega sledu. Noben pouk, nobena

skušnja ne pomaga, vsevedni lovci so kot slepi in prav vsak mora menda plačati svojo šolo, žal na koži nesrečne divjadi, namesto na svoji.

Mi smo odšli, Horthy pa je ostal, bogve kje leži, požrlo ga je zeleno koruzno morje. Iskali ga bodo, visoka bo nagrada zanj, ki bi ga našel. Če ga bo sploh kdo našel, kajti užaljeni jelen v roku bi dosegel domači gozd onstran meje menda tudi s kroglo v srcu. Šele žetev ali pa vrane bi lahko pokazale, če je ostal tostran. Od veličastnega Horthyja bo le še kup oglodanih kosti in od miši obžrto rogovje — za zlato medaljo — klavni ostanki gostije malih. Kaj zato, devize bomo pa vseeno kasirali, kajti po predpisih velja, da je streljani Horthy res tudi padel. Mogoče se pa le izliže, prav želel bi mu, kot bi ga mojemu resnemu, dobremu znancu iskreno privoščil. Kajti tako resnično imeniten je bil ta plemenitnik jelenjega rodu.

S filmsko kamero na divje prašiče

Stane Lenardič

Lovec France me je po gozdni stezi pripeljal do ograde sredi gozda, ki je bila tako spretno postavljena in zrasla z okoljem, da bi jo sam težko našel. Opazil sem jo šele, ko sem se znašel nekaj korakov pred več ko 2 m visoko leseno ograjo, ki je bila od zunaj še zavarovana z mrežo. Tiho je bilo v zimskem gozdu in žarki medlega sonca so se prebijali med vejami dreves in grmovja.

France je prislonec puško k drevesu blizu ograde in mi dejal, da gre na drugi konec, jaz pa naj splezam na drevo in si ogledam, odkod bi najlaže snemal divje prašiče v ogradi. Splezal sem na najbližjo bukev in pogledal prek ograje. Gledal sem pod drevesa in v gosto smrečje in v prvem trenutku se mi je zdelo, da v ogradi ni divjih prašičev. Ze sem hotel zavpiti Francetu, ki sem ga videl na drugem koncu, kje so divji prašiči. Toda, počakal sem.

Medtem sem že izbral drevo, od koder se mi je zdelo, da bom imel najboljši pregled. France je tedaj že začel tolči s palico po deblih dreves in vpiti, kakor je navada na lovskih pogonih.

Ze med potjo mi je pripovedoval, kako težko in tvegano je loviti žive divje prašiče. »Posebno starejši merjasci so zelo previdni in prebrisani ter jih je prav težko privabiti v lovko,« kot je rekel pasti, v katero lovi žive divje prašiče. »Mnogo noči nisem spal, velikokrat sem čakal zastoj,« mi je razlagal in dodal, da je loviti divje prašiče zelo naporen posel. Povedal mi je, da je v ogradi sedaj devet divjih prašičev, ki jih bodo prepeljali v neko drugo lovišče.

V ogradi je bilo mnogo svežih sledov in po njih sem sklepal, kje se prašiči skrivajo.

Kmalu sem opazil, da se je tam, kjer je bilo najbolj gosto grmovje, začelo nekaj premikati in opazil sem trop divjih prašičev. Tiščali so se skupaj, skriti

France je tedaj že začel tolči s palico...

v jami med grmovjem, kjer jih zaradi varovalne barve sploh nisem opazil, dokler se niso začeli premikati. Opazoval sem, kako so začele striči z ušesi, kako so dvignili rilce in skušali ugotoviti, odkod prihaja nevarnost.

... je molen kvišku gričku podoben sivo črn hrbet merjasca...

... začeli so brezglavo dirjati

Mirno sem sedel na veji in čakal pripravljen s kamero. Veter je bil ugoden in me niso dobili v nos. Videl sem, kako se je trop previdno premaknil iz grmovja v gosto smrečje. Sredi tropa je molel kvišku gričku podoben sivo črn hrbet velikega merjasca. Počasi in previdno so se mi začeli približevati. V iskalo sem lovil največjega ščetinarja. Začel sem ga snemati. Toda v iskalu sem nenadoma opazil, da se je ustavil, dvignil rilec in začel striči z ušesi. Začutil je novo nevarnost. Verjetno se mu je zdel sumljiv šum filmske kamere. Ustavil se je za njim ves trop. Videl sem, kako je uprl drobne oči naravnost v objektiv. Rezko je zakrulil in trop se je v hipu razkropil po grmovju. V iskalu sem še videl, kako se je merjasec v dolgem skoku pognal proti drevesu, kjer sem čepel. To je bil napad. Izgubil sem ga iz iskala in pod seboj sem slišal, kako so se lomile veje. In če bi me dosegel... Lovci so mi pripovedovali precej zgodb o divjih prašičih in njihovih navadah. Sedaj sem imel priložnost, da sem jih opazoval in »streljal« s filmsko kamero. Tudi to je neke vrste lovski užitek. In ko film razviješ, vidiš, ali si »zadel« ali »zgrešil«. Videl sem, da tudi divjega prašiča ni lahko ujeti »na muho« s kamero, ko spretno teče med drevjem in grmovjem.

Ne vem, koliko časa sem tako »lovil« razne scene. Divje prašiče v ogradi je zajela panika, začeli so

brezglavo dirjati in skušali so z rilci razširiti prostor, kjer se jim je zdelo, da je nekoliko večja špranja v ograji. Rinili so s tako silo, da je nekaterim začel krvaveti rilec.

Zelo težko jih je bilo spraviti na jaso. France se je dolgo trudil, preden se je to posrečilo. Večkrat sva čakala, da so se pomirili in po večkratnih poskusih se je posrečilo, da sem jih posnel, kako so pritekli v gosjem redu med smrekami in prečkali jaso.

France mi je predlagal, da bi on šel v ogrado. Dejal je, da bo splezal po drevesih in se spustil v ogradi na tla, ko bodo prašiči na drugem koncu. Ta igra pa bi bila lahko nevarna. Toda kot izkušen lovec je vedel, kaj lahko tvega. Divji prašič je sicer plaha žival in se človeku izogne, napade pa, če je ranjen, razdražen ali v življenjski nevarnosti. Ščetinarji v ogradi pa so bili zelo razdraženi in se čutili ogrožene.

Pred leti mi je lovec, ki je položil na Kočevskem precej divjih prašičev na dlako, pripovedoval, kaj je nekoč doživel. »Na parobku gozda sem zagledal merjasca, ki je bil oddaljen približno 80 korakov. Ni me še začutil, ker je veter pihal proti meni. Streljal sem s kroglo. Merjasca je vrglo in videl sem, da sem zadel. Potem se je vse vrstilo s tako naglico, da sem — preden sem se zavedel — že ležal na tleh in podivjani merjasec me je obdeloval s čekani. Takrat me je rešila prisebnost in dobro orožje. Imel sem trocevko. Kroglo sem bil izstrelil, v puški pa sta bila še dva naboja šiber. Posrečilo se mi je leže ustreliti merjasca v trebuh. Toda merjasec me je tako zdelal, da so me morali odpeljati v bolnišnico.«

»To je bil poseben primer,« je še dodal lovec. »Ko so ga odrli iz kože, so videli, da je imel več gnojnih ran. Na merjasca so očitno večkrat streljali in ga ranili, rane pa so se mu zagnojile. Zaradi tega je bil še posebno razdražljiv in napadalen.«

France je previdno splezal po drevesih v ogrado, jaz sem pa šel na drugi konec, na drugo drevo, da bi snemal. France se je previdno spustil na tla, pripravljen, da vsak hip uide na drevo. Opazil sem tistega merjasca, ki je pred tem »napadel« že mene, kako se pripravlja. »Pazi, France!« sem zavpil in sprožil kamero. Na filmski trak sem ujel, kako se je divji prašič v velikem skoku pognal proti Francetu, ki se je v zadnjem hipu zavihtel na drevo. Tistega poskusa nisva več ponovila...

... kako so pritekli v gosjem redu med smrekami...

Lovska kočica na Glini – in še kaj

Pavel Kunaver

V naš tabor pod Goričico na Ribčevem lazcu sta prišla nekega dne dva pristna bohinjska lovca s prošnjo, da bi moji taborniki pomagali prenesti z Bareče planine nekoliko opreme v njihovo lovsko kočico visoko gori na Glini pod Rodico. Lepe priložnosti, da pride mladina, ki se je prebela zadrževala ob odbojki v taboru, v stik z lovci, ki se vedejo tako kakor zahteva narava, nisem hotel zamuditi, kajti vedel sem, da nas bo pot vodila v sredino od turizma nedotaknjene gorske narave. Z veseljem se je odzvalo 17 tabornikov, ki so prvi lepi dan po nevihtah odšli z lovčema na Barečo planino, jaz pa z dvema tabornicema na Suho planino, kjer bi se sešli. Na Suhi planini smo na toplem soncu počakali na kolono mladih nosačev in lovcev, ki so tudi polegali k počitku pred lovsko kočico. V obsežnem lovišču Lovske družine Stara Fužina, ki sega od Uskovnice čez Rudnico še na jug do grebenov bohinjskih gora, imajo fužinski lovci več lovskih zavetišč, a najvišje stoji kočica na Glini (1750 m). Po počitku smo se skupaj napotili proti tej kočici, ki ji domači lovci pravijo »bivak«.

Na Suhi smo že blizu drevesne meje in pokrajino sestavljajo le še visokogorske trate, suhi strmi hudourniki, številni od viharjev romantično razčesani in nalomljeni macesni ter prepadne stene. Po takem terenu nas je peljala steza daleč od turističnih smeri v tihi, visoki svet nad globokim Bohinjem, in dolga vrsta Julijskih Alp se je z vsakim korakom navzgor lepše razprostirala pred nami, dokler se ni steza prevalila v nov svet. Strmina je popustila. Nad ogromno kraško vrtačo, poraslo s traticami, ruševjem in zadnjimi macesni, med katerimi pa so se pojavljala siva skala in melišča, se je dvignila iz gorske gmote malo proti severu nad globoko dolino — in na vrhu sredi gostega ruševja — kočica!

Ruševje je tako gosto in staro, da so morali presekati skozenj ozko stezico in prostor za stavbo na skalovju, iz katerega raste ta žilava visokogorska rastlina. V kočici sta dva pograda, dober majcen štedilnik, police in kljuke za puške. Tesna je — a prijetna. Če so štirje ali pet lovcev, je obujenih toliko več spominov, zabeljenih z lovsko latinščino, in toliko več lepih pričakovanj. Saj je lega v vsakem oziru idealna. Na eni strani veličasten razgled, ki seže od Kamniških planin in dela Karavank čez Julijske Alpe v skrivnosti Doline Triglavskih jezer in tihe Kom-

Lovska kočica LD Stara Fužina v Bohinju, na Glini

ne, na drugi strani pa zaradi dvignjenega položaja pogled na obsežno lovišče, kjer so gamsi in ruševci poglavitna divjad. Sedaj bodo kočico povečali. Za samotnega lovca pa je že sedaj edinstveno zavetišče.

Pri pohodu do kočice in nazaj, pa tudi sicer sem mnogo premišljeval o vzgojnih nalogah lovcev. Njihova pota in vedenje v naravi so taka, kakršna naj bi imel ljubitelj nepokvarjene prirode. Brez vriskanja, tranzistorjev, glasnega govorjenja in smeha morajo hoditi in prisluškovati naravi. Mnogi lovci so dobri vzgojitelji svoje lastne mladine. V vrstah skavtov, tabornikov in drugih mladih ljudi, ki sem jih vodil nad pol stoletja, je bilo precej sinov lovcev in bili so že od malega vajeni pravega vedenja in uživanja narave. Dva sta mi ostala nepozabna — Mirko Šušteršič in Milan Kemperle. Dober lovec ima posebno močan vpliv na mladega človeka. Nikoli ne bodo pozabljeni navodila in svarila, ki so mi jih dali že davno umrli stari lovci iz še s pragozdovi porasle Kamniške Bistrice — sivi »Auftirol«, pa resni Bos, tihi Špin, mehkosrčni Tine Uršič izpred Konjske, pozneje pa razgovori s Klinarjem z Dovjega in nepozabnim dr. Bevkom in drugimi.

V lovopustu naj bi dobri lovci posvečali več pozornosti mladini — tabornikom, pionirjem. Mladina jih bo rada poslušala, saj iz dobrih lovcev govori izkušnja, ne teorija. Po lovsko naj vodijo manjše skupine v tihi revir, po stezah brez markacij, da bodo videli, kako se vede in orientira lovec, človek narave. V tako imenovani patrolni vrsti, po 5 m narazen, mu bo mladina neslišno sledila, ubogala na migljaje in se učila, česar se ob običajnih glasnih razgovorih na pohodu ne nauči.

Lovci bi tako vzgojili mnogo dobrih naslednikov, prave in srečne ljubitelje narave.

Foto I. Napotnik

Lov v Jurčičevem Desetem bratu

Vladimir Pleničar

Leta 1866 je izšel prvi slovenski roman, Jurčičev Deseti brat. Letos je bilo ob stoletnici tega dogodka že dosti napisanega in na raznih proslavah tudi povedanega. Kljub temu je prav, da se ga spomnimo tudi lovci. Jurčič je bil namreč ne le prvi naš romanopisec, ampak tudi pripovednik, ki je znal živo in zanimivo opisati tudi lov. Svoje opise je zajemal neposredno iz življenja. Pri snovanju romana so mu bili pred očmi znani kraji in ljudje, zlasti grajski na Kravjeku (Slemenice) pri Muljavi (Obrhek), najbolj pa njegovo prijateljsko razmerje do grajske hčere Johane Ottove. Tudi vaške posebneže je našel med ljudstvom. Vse to nam je poročstvo, da je tudi lov opisan tako, kakor ga je takrat doživljala grajska gospoda. Kot pisatelj verno opisuje življenje vaščanov, zlasti najrevnejših in njihovo skoraj edino razvedrilo v krčmi pri čaši vina, kjer pretresajo dogodke in probleme domače vasi

in se smejejo Krjavljevim zgodbam, prav tako plastično riše grajsko gospodo in njeno najljubšo zabavo, lov. Jurčič je torej tudi lovu odmeril primeren delež v svojem romanu. Predvsem nas zanima, kako Jurčič doživlja in opisuje lov. Skoraj vse važnejše osebe so v neposredni ali vsaj posredni zvezi z usodnim lovom v romanu. Graščak Benjamin in njegov brat Dolef sta bila od mlada strastna lovca, dokler se Dolef ni zapil v družčini v gostilni pri Obrščaku, kjer Krjavelj pripoveduje svoje zgodbe. Prav ta Krjavelj je prišel nekoč povedat gospodi na Slemenicah, da je v hosti, kjer je nabiral smolo po smrečju, videl dve čudni živali. To Krjavljevo sporočilo je zbrana družba na Slemenicah poprijela, da v počastitev gospodarjevega rojstnega dne priredi lov. Graščak je razdelil med goste puške in učitelj Zmuzne je vzel dvocevko, čeprav s takim orožjem ni bil kaj prida seznanjen. Lovcem se je pridružil tudi Lovro, ki mu je bil lov sicer malo mar. Jurčič pa v svojem klenem jeziku ne opisuje velikega grajskega lova iz tistih časov, marveč skromno brakado, kakršnih so bili vajeni domači lovci. Kajti lov so grajski uprizorili kar na hitro roko brez priprav, ki jih je sicer zahteval gosposki lov, zato, da bi se družba po veseljačenju prezračila. Jurčiču je lov služil za romantičen razplet romana, v katerem opisuje življenje tedanjega preprostega človeka — kmeta, na drugi strani pa lagodno življenje fevdalne gospode. Saj je bil lov eden glavnih načinov podeželskega izživljanja in vsega, kar se je ob takih priložnostih godilo, tako tudi tragedija v Jurčičevem romanu, ko se je ob rvanju in prepiru med Marjanom in Martinekom sprožila puška in ranila Martineka.

Ob stoletnici prvega slovenskega romana se torej tudi lovci spominjamo pisatelja, ki v svojih živih opisih dogodkov iz narave še vedno razvema tudi lovska srca.

Na podlagi drugega odstavka 33. člena temeljnega zakona o lovstvu (»Uradni list SFRJ« št. 16/65 — »Lovec« št. 3/1965) predpisuje zvezni sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo

Pravilnik o izdajanju trofejnega lista za trofeje divjadi

1. člen

Ta pravilnik določa obliko, način in postopek za izdajanje trofejnega lista kot listine o lastnini in ocenitvi trofej odstreljene divjadi.

2. člen

Trofejni list se izdaja:

- 1) za rogovje oziroma roglje z delom lobanje: jelena (*Cervus elaphus* L.), jelena lopatarja (*Dama dama* L.), srnjaka (*Capreolus capreolus* L.), divjega kozla in divje koze — gamsa (*Rupicapra rupicapra* L.), alpskega kozoroga (*Capra ibex* L.) in muflona (*Ovis musimon*, Scherb);
- 2) za čekane divjega prašiča — merjasca (sekalci in brusilci) — (*Sus scrofa* L.);
- 3) za lobanjo: rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus*), risa (*Lynx lynx* L.) in divje mačke (*Felis catus* L.);
- 4) za sveže krzno: rjavega medveda (*Ursus arctos*), volka (*Canis lupus* L.), risa (*Lynx lynx* L.) in divje mačke (*Felis catus* L.);
- 5) za divjega petelina (*Tetrao urogallus* L.) in ruševca (*Tetrao tetrix* L.).

Za trofeje iste vrste divjadi iz 3. in 4. točke prvega odstavka tega člena se izdaja en trofejni list.

Krzno se ocenjuje samo na zahtevo lovca.

Če se ocenita na lovčevo zahtevo obe trofeji iste vrste divjadi iz 3. in 4. točke prvega odstavka tega člena vsaka posebej, se zapiše v isti trofejni list posebej ocena za lobanjo in posebej za krzno.

Če se izda na lovčevo zahtevo trofejni list za krzno divjadi iz 4. točke prvega odstavka tega člena skupaj z zgornjim delom glave ali s celo glavo, se vpiše v trofejni list samo ocena krzna.

Odstreljena divjad iz 5. točke prvega odstavka tega člena je trofeja, vendar se ne ocenjuje.

3. člen

Organizacija, ki je pristojna izdajati trofejni list (prvi odstavek 33. člena temeljnega zakona o lovstvu), izda trofejni list v 24 urah po odstrelu, razen če se z lovcem ne sporazume drugače.

4. člen

Trofejni list navaja splošne podatke: ime in sedež organizacije, ki je bila v njenem lovišču divjad odstreljena; ime in priimek ter prebivališče lovca,

ki je divjad odstrelil (prebivališče, država); datum odstrela; lovišče in lovski revir, v katerem je bila divjad odstreljena; vrsto odstreljene divjadi in ugotovljeno oceno trofeje, izraženo za trofeje, našteje v 1. do 4. točki prvega odstavka 2. člena tega pravilnika s številom točk; številko trofejnega lista ter posebne podatke, kako je bila ocena trofeje ugotovljena.

5. člen

Skupno število točk, ki pomenijo oceno za trofejo divjadi, se ugotavlja po metodah za ocenjevanje trofej divjadi, ki so objavljene skupaj s tem pravilnikom in so njegov sestavni del.

6. člen

Trofeje divjadi ocenjuje strokovna komisija pri organizaciji, ki je pristojna izdati trofejni list.

Strokovna komisija ima tri člane, ki jih izmed strokovnjakov za ocenjevanje trofej imenuje organizacija iz prvega odstavka tega člena.

7. člen

Če se lovec in strokovna komisija ne strinjata glede pravilnosti ocenitve trofeje, odloči o tem dokončno strokovna arbitražna komisija treh članov, v katero imenuje enega člana lovec, drugega organizacija, ki gospodari z loviščem, tretjega kot predsednika pa republiški upravni organ, ki je pristojen za lovstvo.

8. člen

Trofejni listi za posamezne vrste trofej divjadi se izdajajo na obrazcih, ki so objavljeni skupaj s tem pravilnikom in so njegov sestavni del.

Trofejni list za vsako trofejo izda organizacija v treh izvodih; enega izroči lovcu, drugega pošlje republiškem organu, ki je pristojen za lovsko inšpekcijo, tretjega pa organizaciji, ki je bila v njenem lovišču divjad odstreljena.

9. člen

Za trofeje divjadi, za katere do uveljavitve temeljnega zakona o lovstvu niso bili izdani trofejni listi, lahko opravi organizacija, ki je pristojna izdati trofejni list, na zahtevo lovca — lastnika trofeje naknadno ocenitev in izda zanj trofejni list po tem pravilniku.

10. člen

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu SFRJ«.

Št. 08-2069/1.

Beograd, 12. maja 1966.

Namestnik
zveznega sekretarja
za kmetijstvo in gozdarstvo:

Dušan Ilijević s. r.

Opomba: Metode za ocenjevanje trofej divjadi bodo kot sestavni del tega pravilnika objavljene v prihodnji, januarski številki »Lovca« — Ur.

Po lovskem svetu

Skozi Bolgarijo in Romunijo

France Cvenkel

Letos v avgustu sem kot turist skupno s tovariši prevozil Bolgarijo preko Sofije, Plovdiva, Stare Zagore in Kazanlika do Burgasa in Varne ob Črnem morju ter Romunijo od Giurgija preko Bukarešte, Ploestija, čez Karpate in Transilvanijo do Moravic oziroma Vršca na jugoslovanski strani. Razen turističnih zanimivosti so me seveda predvsem zanimala lovske razmere. Zato sem v obeh državah poiskal stik tudi z lovci, ki so moje vtise izpopolnili še z različnimi podatki.

Bolgarija meri 111 000 km², je torej približno velika za pet Slovenij (20 251 km²) ali za dve ožji Srbiji (56 165 km² — brez Vojvodine in Kosmeta). Pred nekako 200 leti so večji del današnje Bolgarije, tudi ravnine med Balkanskim gorstvom severno in Rodopskim gorstvom na jugu, pokrivali še veliki gozdovi, v katerih je živela najrazličnejša divjad. Sedaj gozdovi v Bolgariji zavzemajo le še 30 % celotne površine, predvsem v planinskih predelih. Stalež divjadi, zlasti velike, je v tej deželi, ki ima neprimerno ugodnejše klimatske in terenske pogoje kot Slovenija, razmeroma skromen. Za to je več razlogov, od katerih bi navedel le tri.

Vsak, kdor se je vozil skozi Bolgarijo, bo potrdil, da so polja v tej socialistični deželi kar najvzorneje obdelana. Na ogromnih njivah — števec v mojem avtomobilu je pri prenekaterih nameril nad 5 km dolžine oziroma širine — goje različne kulture. Dokler pridelki z njih niso pospravljeni, bi divjad v njih imela še dobra skrivališča, toda ko jih s stroji na hitro pospravijo, se tako rekoč čez noč spremenijo v obširne goličave. Drugačna slika se mi je npr. nudila na Češkem, kjer je tudi

socialistično kmetijstvo z velikimi njivami — toda ob njih so skoraj povsod zasajeni pasovi gozdičev in grmičevja za obrambo pred vetrovi in zatočišče divjadi ter koristnih ptic. Zdi se, da je to prvi razlog, zakaj stalež male divjadi v Bolgariji ni najboljši.

Drugi razlog je v samem izvajanju lova. Načelo izkoriščanja lovnih površin je v tej deželi povsem drugačno od našega. Bolgarski lovec lahko lovi na katerem koli terenu — podobno kot v Italiji — razen v rezervatih. Malo divjad, predvsem zajce, lovijo po posebnem načinu, imenovanem »trolovstvo«. Ves lovni teren v državi — razen rezervatov — je razdeljen na tri področja; lovišč v našem pomenu besede ni. Vsako leto je dovoljen lov na enem področju; na določenem terenu lovijo vsako tretje leto. Neke vrste kolobarjenje, ki je v nekaterih ozirih pozitivno, v nekaterih pa negativno. Bolgarski lovec tako namreč nima pravega interesa za lovsko gospodarjenje. Praksa sama je privedla Bolgare že do tega, da nameravajo svoje lovstvo reorganizirati.

Tretji razlog je huda zima leta 1954, katere posledice še niso v celoti odpravljene. Trpela je predvsem mala divjad. Računajo, da je poginilo okoli 30 % fazanov, 56 % kotorn in 58 % poljskih jerebic. Zato je tudi odstrel v letih po tej katastrofalni zimi zelo upadel. Po njihovi statistiki je bil odstrel večine divjadi v teh letih znatno nižji kot v predvojni Bolgariji. V razdobju 1953—1960 je bil plen v primerjavi s plenom v letih 1934—1946 manjši pri zajcih nad 40 %, srnjadi nad 50 %, divjih prašičih nad 40 %, poljskih jerebicah za okoli 70 %, kotornah okoli 40 % in pri divjih racah in goseh za okoli 80 %. Le odstrel prepelic se bistveno ni zmanjšal, kar govori proti mnenju nekaterih strokovnjakov, da najmanjšo poljsko kokoš poleg selitev uničujejo predvsem agrokemična in agrotehnična sredstva, katerih uporaba je zlasti v Bolgariji ogromna. V tem času pa se je močno povečal odstotek odstrela volkov (za 40 %), lisic (za 150 %) in drugih zveri in ujed (za okoli 100 %).

Majhen odstrel male divjadi v letih 1953—1960 je imel ugodne posledice, saj se je kljub mnogim negativnim pojavom zelo popravil stalež in v zadnjih letih povečal tudi odstrel. Po njihovi statistiki sedaj odstrelje letno poprečno 145 000 zajcev, 40 000 jerebic, 13 000 kotorn, 40 000 lisic, 97 000 divjih golobov in grlic, 30 000 divjih rac in gosi. Posebno velik je odstrel prepelic — 160 000 do 170 000 letno! Za primerjavo naj navedem odstrel skupno za vsa lovišča lovskih družin v Sloveniji. V lovskih letih 1960/61 do 1964/65 smo letno poprečno uplenili: 41 370 zajcev, 9860 jerebic, 174 kotorn, 7200 lisic, 6600 divjih golobov in grlic, 4800 divjih rac in gosi ter — 370 prepelic. Upoštevajoč, da je Bolgarija nekako petkrat večja od Slovenije, imamo od navedenih vrst male divjadi boljši odstrel samo

Ogromen nasad paradižnika, prav do predgorja Balkana, Bolgarija

pri zajcih in jerebicah, sicer pa povsod občutno manjši. Zato pa je slika pri veliki divjadi drugačna. Jelenjadi je v bolgarskih gozdovih le okoli 5000 (spoml. stalež v loviščih LD Slovenije nad 2600, skupno z gojitvenimi lovišči okoli 3500). V letih od 1944 do 1958 je bil v Bolgariji odstrel jelenjadi prepovedan. Sedaj odstrela letno do 200 kosov. Srnjadi imajo skupno okoli 40 000 glav (v loviščih LD Slovenije spoml. stalež 1965 — 57 000). Bolgarski lovci pa so si zelo prizadevajo, da bi stalež srnjadi povečali. Zato nabavljajo živo in jo spuščajo v predele, kjer so zanj najboljše pogoji. Iz razgovorov z bolgarskimi lovci sem sploh povzel, da jim je srnjad zelo pri srcu. Lovec iz Barja pri Črnem morju mi je celo zatrjeval, da imajo prav zato tudi srno v njihovem, bolgarskem lovskem znaku. Gamsov je v Bolgariji malo, okoli 1200 (v loviščih LD Slovenije spoml. stalež l. 1965 — 5200). Število medvedov pa se enako kot v Sloveniji tudi v Bolgariji veča, saj jih cenijo že nad 500. Letni odstrel je 15 do 20. Odstreljujejo predvsem medvede, ki napadajo živino po gorskih pašnikih, posebno ovce. V Bolgariji je namreč živinoreja dobro razvita. Na vseh površinah, ki jih ni mogoče koristno uporabiti za kmetijstvo, se pasejo številne črede ovc, konj in govedi. Pastir izpod Stare planine mi je pravil, da največjo škodo na drobnici povzročajo volkovi. V Bolgariji letno nekako odstrela po 600 volkov. Uplenitelj prejme za vsakega volka zelo visoko nagrado, po 500 levov (1 lev je 6,25 N din). Bolgarski lovci in ribiči imajo skupno organizacijo, včlanjeni so v lovsko-ribiški zvezi, ki šteje okoli 70 000 članov. V njihovem znaku sta poleg srnine glave in puške še riba in ribiška palica. Glasilo bolgarske lovsko-ribiške zveze »Lov i ribolov« izhajajo mesečno in — kakor sem videl — ga prodajajo tudi v kioskih.

V obmejnem mestu Ruse smo se poslovili od prijaznih Bolgarov in preko nad dva kilometra dolgega mostu čez Donavo zapeljali pri Giurgiu v socialistično republiko Romunijo. Ob hladnem, nezaupljivem in skrajno birokratskem ponašanju romunskih obmejnih organov do slehernega tujca — pa naj bo iz socialistične Jugoslavije ali katerekoli kapitalistične države — sem nehote pomislil, da je to slaba reklama tudi za njihov lovski turizem, ki ga sicer močno propagirajo. Romunija (238 000 km²), nekdanj domovina starih Dačanov, katerih potomci so se za rimskega vladanja romanizirali in se kasneje močno pomešali s Slovani, je nekaj več kot dvakrat večja od Bolgarije ali za 17 804 km² manjša od Jugoslavije. Ne ravno ostro lovsko oko pa na poti skozi romunske pokrajine lahko kmalu opazi razliko med to deželo in Bolgarijo. V Bolgariji, poljedelsko vsekakor na višji stopnji, slišiš pogosto le petpedikanje prepelic in tožeče glasove galebov nad Črnim morjem, medtem ko v industrijsko bolj razviti Romuniji zelo pogosto

Pogled na Caraiman, Karpati

skoči skozi žarke avtomobilskih žarometov zajec, srna, lisica. Da je Romunija glede divjadi količinsko in kakovostno v meddržavnem merilu na vrhu lestvice, sem videl že leta 1964 na svetovni lovski razstavi v Firencah v Italiji. Romunski medved s 356,66 točke, merjasec s 137,65 točke in gam s 124,70 točke so poželi prva mesta, rogovje romunskega karpatskega jelena pa je skoraj doseglo jugoslovanskega svetovnega prvaka. Razstavljene trofeje bolgarskih divjih prašičev, gamsov in jelenov so bile le srednjih ali celo slabih kvalitete.

Romunsko lovsko organizacijo nam je predstavil že Slavko Kovač v Lovcu št. 3/1966, zato bi jaz le še nekaj povedal o romunski divjadi. Po njihovi statistiki je bil leta 1962 v Romuniji stalež srnjadi 112 000, divjih prašičev 18 000, jelenjadi 19 000, divjih petelinov 9 000, zajcev

Romunski poklicni lovec iz Simerije

Gnezdo štokelj, romunski Banat Vse foto F. Cvenkel

1 milijon, jerebic preko 125 000, dropelj nad 2000 — toda fazanov samo 12 000. Odstrel pa je znašal 750 000 zajcev, 2500 divjih prašičev, preko 1000 kosov jelenjadi, predvsem pa so uplenili mnogo divjih rac in gosi. Romunija je močan izvoznik živih divjih zajcev, predvsem v Francijo, Italijo in Švico.

S posebnim ponosom romunski lovec pripoveduje o karpatskih jelenih. Romunske Karpate pokriva 5 milijonov hektarov gozdov, od katerih je 1,4 milijona hektarov iglavcev. Razen medvedov, divjih prašičev, petelinov, gozdnih jerebov in druge divjadi je v teh gozdovih predvsem mnogo jelenjadi. Leta 1962 je karpatska jelenjad naseljevala 2 430 000 ha, s staležem 0,78 kosa na 100 ha. Naselitvi jelenjadi ustreza še okoli 220 000 ha in optimalno bi lahko imeli 1,2 jelena na 100 ha. Leta 1961 so imeli Romuni 15 200 glav jelenjadi, leta 1962 — kot sem že napisal — 19 000, leta 1965 — kakor je napisal tudi S. Kovač — pa že 20 000. Romunski lovci pa si prizadevajo, da bi stalež te divjadi dvignili do najvišje meje, to je na 32 000 glav. Povprečna teža karpatskega jelena je okoli 200 kg, uplenjen pa je bil že tudi 400 kg težak. Leta 1963 je bil tam uplenjen tudi kapitalni jelen, ki sta mu manjkali samo dve točki za svetovnega prvaka. Ni torej čudno, da si mnogi inozemski lovci želijo trofejo karpatskega jelena.

V romunskih Karpatih je tudi več gamsov, kot bi mislili. Leta 1962 je bil njihov stalež samo na področju južnih Karpatov, na površini 500 000 ha — 5700. V najboljših predelih pride na 100 ha tudi po 5—7 gamsov. Trofeje romunskih gamsov so odličnih kvalitete. Na zadnji predvojni svetovni razstavi jih je bilo od 13 najboljših trofej kar 10 iz Romunije. Tudi na povojnih svetovnih razstavah je romunskemu gamsu iz gorã Fogaraša uspelo obdržati prvenstvo. Lanska huda zima v Karpatih — pri nas je bila mila — je precej prizadela tudi gamse. Omenjena zima in volkovi pa so v Karpatih močno prizadeli tudi divje prašiče, katerih stalež je tod zelo upadel. Pristaviti je tudi treba, da so volkovi v Romuniji sploh velika nadleža, ker jim Karpati nudijo

dobro zavetje. A romunski lovci so jim napovedali neizprosno boj. »Vinatorul si pescarul sportiv«, glasilo romunske skupne lovsko-ribiške organizacije, je poročalo, da so romunski lovci v letih 1954—1964 uničili preko 23 000 volkov, torej povprečno na leto 2300! Za primerjavo: številke na lovski razstavi v Novem Sadu l. 1964 so prikazovale, da jugoslovanski lovci povprečno letno uplenijo 700 volkov!

Kakor na Karpate z veliko divjadjo, tako so Romuni ponosni tudi na delto Donave, bogato predvsem male divjadi. Tu so edinstvena lovišča z močvirskimi in povodnimi pticami. Zlasti pozimi jih je tu nešteto, preko 160 vrst in podvrst. Delta Donave se torej upravičeno imenuje »ornitološko pristanišče Evrope«. Toda lovišča ob Donavi, še posebno pa v delti, so bila lani precej prizadeta zaradi poplav, vendar — kaže — da ne toliko kot v drugih obdonavskih deželah (ČSSR, Madžarska, Jugoslavija). Na področjih, kjer Donava poplavlja, je bila zaradi gradnje nasipov pregnana številna divjad. Povsem so npr. izginili volkovi in — čudno — tudi vidre. Letos pa se prav v teh predelih zopet zelo pohvalijo s staležem zajcev in jerebic. V delti Donave se je tudi zelo povečalo število pižmovk, pojavil pa se je tudi kunji pes — enok, nova divjad, podobna kuni in psu, ki je prišla v Romunijo iz Ukrajine. Kunjega psa naši lovci že poznajo iz »Lovca« št. 9/1964.

V Simeriji sem se poslovil od prijaznega transilvanskega lovca, ki sem ga kot zadnjega srečal v Romuniji. Za našimi avtomobili so ostajali kipeči vrhovi Karpatov in polja s transilvanskimi kmeti in kmeticami v značilnih belih platnenih oblekah, podobnih naši belokranjski noši. Po ravnih njivah so se vedno pogostejše pojavljale simpatične štokrlje, na strehah pa njihova gnezda. V Caransebesu smo poslednjič napolnili tanke z romunskim bencinom in pognali po lepih romunskih cestah čez romunski Banat proti Beogradu.

Takojšnjo zaščito vseh ujed v Bolgariji je sklenila konferenca, ki so se je udeležili zastopniki ministrstva za gospodarstvo, akademije znanosti in komisija za varstvo narave in se je bavila izključno s problemom zaščite ujed. Do sedaj se je moral vsak lovec, ki je dobil lovsko karto, zavezati, da odstreli določeno število ujed.

V Franciji so leta 1900 izdali 463 000 lovskih izkaznic, leta 1964 pa 1 900 000.

V Italiji so na počitniških otokih Capri in Ischia v juliju 1966 izdali za pet let prepoved loviti ptice pevke. Pri Sirakuzah so v zimi 1963/64 ujeli in usmrtili 55 000 škorcev.

Na Čehoslovaškem je po cenitvi sedaj 300 medvedov.

Der Anblick, 10-1966, M. Š.

Razvoj naboja za risanice 8 mm

V začetku prejšnjega stoletja so streljali z okroglimi svinčenkami kalibra 15 do 20 mm in okoli 30 g težkimi. Pozneje so prešli na valjaste svinčenke okoli 11 do 13,6 mm kalibra s približno enako težo. Izdelali so tudi medeninaste tulce namesto kartonastih, kar je balistične zmogljivosti močno izboljšalo. Leta 1866 pa so v Franciji izdelali novo Lebelovo puško na več streliv v kalibru 8 mm, s 15 g težkim in 31 mm dolгим izstrelkom, še na dimni smodnik. Ko pa je Francoz Vieille (Vjej) iznašel brezdimni smodnik, se je zmogljivost naboja še povečala. Takoj so se te novosti oprijeli tudi v Nemčiji, zlasti ko je švicarski balistik dokazal, da se z manjšimi kalibri dosežejo večje hitrosti, daljši dometi in natančnejši zadetki. Ko je tovarnar za smodnik M. Duddenhofer kot prvi v Nemčiji izdelal brezdimni smodnik za majhne kalibre, je bil v 80-tih letih prejšnjega stoletja kaliber 8 mm sprejet za vojaške puške. Potem je F. Manlicher skonstruiral v sistemu Mauser model puške 88 in k tej nov naboj model 88/8, s tulcem brez roba in z žlebom za izvlekač. Ta model je pozneje zamenjal izboljšani model 98 z različnimi poznejšimi vrstami nabojev. »Kaliber 8 × 57 JS« je npr. sedaj tako imenovani »S« kaliber. Zboljšali so tudi 31 mm dolgo in 15 g težko z niklom platinirano kroglo s plaščem iz litega železa, s tem, da so naredili niklast plašč. Taka krogla je lepše drsela skozi cev, je ostalo manj usedlin od plašča v cevi, zvečala se je hitrost izstrelka in natančnost zadetka. Tako je repetirka Mauser model 98 ostala do danes kot odlična risanica v bistveni konstrukciji nespremenjena in naboji so v svoji temeljni izvedbi ostali kakor pred 75 leti. Pozneje je ta naboj dal tulec z robom za prelamače in naboje z različno zmogljivostjo za razno divjad, npr. 8 × 57 R (360), 8,15 × 57 R Hagen, 8 × 48 R S & S, 8 × 58 R S & S, Mauser je izdelal lahko repetirko Mauser K 8 × 51, Manlicher pa za 8 × 50 R. Manlicher-Schönauder puške so bile za 8 × 56 in Brenneke je izdelal

naboj 8 × 72 R. Za streljanje na tarčo so izdelali več nabojev v kalibru 8 mm, tako tudi tulec 8,15 × 46 R za tarčno streljanje. Močnejši naboji z 8 × 74 in 8 × 75 R. Brenneke je leta 1912 izdelal naboja 8 × 64 in 8 × 65 R. Ker je bil po prvi svetovni vojni naboj 8 × 57 JS za lovske puške prepovedan, so ustvarili naboje 8 × 60 S in 8 × 60 RS, pozneje tudi 8 × 60 in 8 × 60 R. Iz teh so nastali naboji 8 × 60 Magnum in 8 × 60 R Magnum. Danes se izdeluje le še brez roba z označbo »8 × 60 S«. Končno je nastala najhitrejša krogla s H plaščem, RWS naboj 8 × 68 S z 12,1 g težko kroglo in začetno hitrostjo 1000 m/sek.

Zaradi vsestranske uporabnosti tega kalibra je torej nastalo nešteto oblik in vrst tulcev ter izstrelkov, zlasti ko so se pojavili jekleni plašči. Izstrelki so bili najrazličnejših oblik in kombinacij, tako z delnim plaščem in okroglo ali ploščato glavo, ekspanzivni izstrelki z delnim plaščem, s celim plaščem in votlo konico »OE« ter najrazličnejših oblik in teže, v desetinah različkov. V tekmi puškarn se je ta kaliber razrastel v pravo džunglo najrazličnejših nabojev. Toda uspel je končno le W. Brenneke s svojima Torpedo-Ideal in Torpedo-Universal izstrelki (TIG in TUG). Ta izstrelki je kombinacija mehkega in trdega svinca z ostrorobnim plaščem in lahko razpršljivo konico. Kot posebno učinkovit pa se je izkazal tako imenovani izstrelak s H plaščem RWS puškarne. Ta tovarna izdeluje tudi izstrelke z D plaščem s svinčeno votlo konico, obdano z bakrenim plaščem. Še v 30 letih so za lovske puške uporabljali pretežno »ogivalne« izstrelke v premeru 8,04 do 8,07. Cevi za te izstrelke so imele čez polja premer 7,80 mm in čez brazde 8,07 in 8,04 mm. Za nove puške se smejo uporabljati le »S izstrelki« s kalibrom okoli 8,20 mm in premerom čez polja najmanj 7,89 mm, čez brazde pa 8,20 mm. Tako so uporabljeni močnejši naboji v ožjih ceveh povzročili razstrelitve cevi. Čeprav so škatlice z naboji za »S« kaliber označene z rdečim tiskom kot opozorilo in netilke črno pobarvane, je precej zamenjav in pomot.

Zaradi mnogih zamenjav in nevarnosti pa tudi nezgod so se puškarne preusmerile na kaliber 7 mm in je postala ta risanica z različno močnimi naboji nekaka univerzalna puška za naše lovske razmere. Pa tudi ta postaja že nekako »zastarela«.

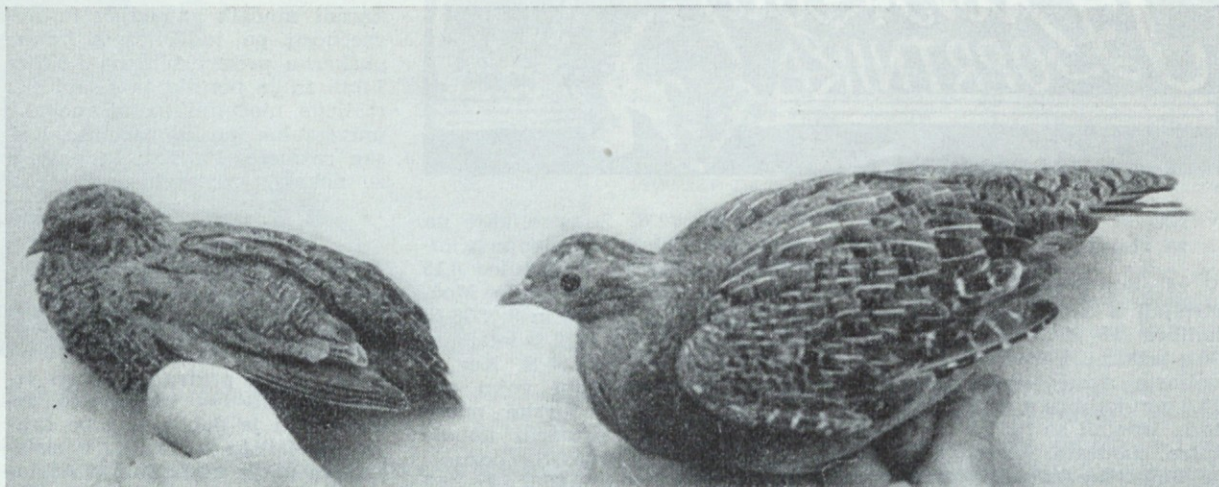
Iz W. u H. 11-1966. M. Š.

Arčanelo

Mali pernat divjadi — prepelici in jerebici so v Italiji uspeli v tej lovni sezoni pridružiti »novo vrsto divjadi« — imenovano arčanelo, ki je dobila ime po kraju vzrejališča v Italiji, v sistematiko pa jo uvrščajo kot Arcianello perdix. S kratko informacijo, ki jo povzemam iz italijanske revije »Diana«, želim o njej seznaniti tudi naše lovce, saj ji njeni ustvarjalci obetajo veliko bodočnost. Nekaj primerkov te divjadi so že zanesli italijanski lovci v naša lovišča, pa tudi lovska zadruga »Vojvodina« je nabavila 2000 teh novih ptic.

Ta nova vrsta divjadi ne izhaja iz narave, temveč je pravi »laboratorijski produkt«. Z umetnim oplojevanjem so uspeli z večkratnim indirektnim križanjem med poljsko jerebico, virginsko kolinko in prepelico ustvariti arčanelo, ki naj bi imel vse lastnosti križanih vrst. Velikosti je naše prepelice (slika). Barva perja je temnejša od prepeličjega in spola se po zunanem izgledu ne razlikujeta. Za razliko od naše prepelice, ki je selivka, naj bi arčanelo to ne bil. Razmnožuje se zelo hitro. Pari se konec marca in samica znese 18—20 jajc. Valjenje traja le 14 dni, pri poljski jerebici 24 dni. Oploditve naj bi bila velika (90 %) in samica se v istem letu ponovno pari. Isto je z mladiči, ki so godni za razplod že v isti sezoni. Iz tega izhaja velika množitev. Kot primer navajajo lovišče v severni Italiji, kjer je bilo izpuščenih 25 parov arčanelov, v lovni sezoni pa je bilo odstreljenih 485 teh ptic (?). Kakršnekoli podrobnosti o parjenju in vzreji niso znane, ker podjetje (SCOE) drži ves tehnološki proces za sebe. Samo v tem letu so prodali 100 000 teh ptic za izpust. Cena je v primerjavi z jerebicami nizka: 30 arčanelov velja 25 000 lir, 30 mladih jerebic pa 90 000 lir.

Sam lov na arčanela naj bi bil zanimiv in je možen predvsem s psom-ptičarjem, pred katerim se arčanelo podobno vede kakor prepelica. Vzlet in dolžina leta arčanela je blizu lastnostim jerebice. O prehrani le toliko, da se ta kokoška hrani s semeni plevelov, črvi in žuželkami.

Arčanelo

Poljska jerebica

Med našimi lovci jih je le malo, katerim je lov na prepelice poseben lovski užitek, tako da arčanelo s tega vidika verjetno ne bi bil zanimiv za naša lovišča. Za popestritev lovskega turizma za inozemce pa bo verjetno zanimanje tudi pri nas, vendar sem osebno mnenja, da počakamo na nadaljnje rezultate, ker se že med samimi lovskimi strokovnjaki v Italiji križajo mnenja o tej novi divjadi. Če koga med bralci zanima, kako arčanelo zgleda, si ga lahko ogleda pri nas na odseku za lovstvo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani, kjer imamo nekaj primerkov v voljeri.

Ing. Alojz Černe

V Bosni braki zvone

Lovili smo ob Vrbasu med Banjaluko in Bosansko Gradiško. Ko je vsakdo od nas že imel svojega fazana, smo jo mahnil iz doline na griče. Tam, s križišča kolovozov v blagem sedlu med dvema gričema, so moji lovski gostitelji spustili svoje posavce, balkance in istrijance. Tu je bilo znano stečišče zajcev.

Zakurili so ogenj, da skuhamo veliko »džezvo« turške kave. Lepo je bilo počivati v toplen jesenskem soncu, naslonjen na deblo, počasi srkati čašico »ljute« slivovke in prigrizovati bel sir s kruhom.

Precej daleč nad nami se je oglašil pes, ki je verjetno dvignil zajca. Domači lovci so prisluhnili. Lastnik psa je pripomnil: »Evo, čuj! To je moj Ago.« Pa se že oglasi drugi: »Čuj, zdaj že zvonita dva, to je pa moja Cica.« Z zanimanjem sem poslušal njihova ugotavljanja, ki so bila brez dvoma pravilna.

Iz dolinice pod nami se je naenkrat zaslišal nervozen »veei, veei«, tanek visok glas kakor v falzetu. »E, vedel sem, da bo moj Boro kje blizu dvignil zajca in nam ga lepo prignal,« se je oglašil najstarejši med nami, dobri lovski strokovnjak Branko. In res je bilo čuti psa, da se nam po bregu precej hitro bliža. Ker se nihče ni ganil, vsi so samo napeto poslušali, sem skočil na noge, pograbil prazno odprto puško, obešeno na veji, brž prijel za pas z naboji, ker bi po gonji sodeč moral biti zajec vsak hip pred nami. »Prosim, nikar še ne streljaj, pusti ga, da ga še enkrat prižene,« se je oglašil Branko in že je zajec pribežal po kolovozu naravnost proti nam. Komaj je utegnil zaviti toliko v stran, da ni skočil v sredo naše gručice. Trdo za njim je bil Brankov Boro.

Začudeno sem se zagledal v domačine, ki so vsi mirno obsedeli, čeprav je zajec švignil mimo nas. Šele takrat sem doumel Brankove besede. Bilo mi je malo nerodno, ker bi ga bil skoraj polomil, ko sem tako nervozno skočil po puško. Pa so mi smeje pojasnili, da je pri njih pač taka navada, da se zaradi zajčka prav zares ne dajo zmotiti pri malici ali kavi. Potem je povedal Branko, ki je kot sin gozdarja odraščal po raznih logarnicah in še pomnil cesarsko kraljeve čase, ko so po Bosni lovili še begi s celimi tropi psov, kako so takrat pazili na ta lovski običaj. Pravil je, da si je takšen beg dal postaviti ob kakem stečišču šotor, se zleknil na blazine, služabniki pa so mu stregli z vsemi mogočimi dobrotami. Beg se ni ganil s svojega ležišča, dokler se ni sit oddahnil. Šele potem je odšel na stojišče in streljal divjad, ki so jo prignali psi.

Marsikatega zajca, ki ga je pes prignal prvič ali drugič pa je pustil mimo, vedoč, da ga bo pes znova prignal. Taka je bila že prastara turška navada in povečini se je bosenski lovci še danes držijo. Čez dobre četrte ure je balkanec Boro res znova prignal zajca naravnost pred naše puške. Lepo je bilo poslušati gonjo iskrih brakov. Domačini pravijo, da »zvone« in da jim je to najlepša godba. Prav rad jim verjamem.

Radek

Nevoščljivost na skupnih lovih

Skupni lovi v letu 1965/66 so se bližali koncu in tako sem bil povabljen na zadnji skupni lov LD Trbovlje. Določeno nedeljo zgodaj zjutraj se je zbralo precejšnje število članov zelene bratovščine in lovovodja Rudi se je odločil za zbranje stojišč. Iz vrečke sem potegnil številko 10 in lovovodja nas je razdelil v dve skupini. Jaz sem šel z drugo skupino, ki jo je vodil Lojze. Kmalu po odhodu z zbirališča me vpraša starešina, katero številko imam. Povedal sem mu. Malo je pogledal po tovariših, ki so nam še sledili in dejal: »Kar tjale na tistole pot pojdi, pa se nekam postavi in ostani tam do konca lova.« Lovovodja Lojze je malo čudno pogledal, ugovarjati pa si ni upal. Starešina je za mano še zaklical, naj se postavim k hrastu sredi poti. Čakal sem in čakal, dočakal nič. Pse sem slišal le enkrat in še to precej od daleč. Do mene pa je prišel brakir in se nekam muzal. Čez čas me je pa le vprašal, kdo me je postavil k hrastu. Ko sem mu povedal, je dejal, da tam ni bilo nikoli stojišča, ker je komaj 50 metrov od

tam gospodarsko poslopje, pa tudi teren ni za stojišče. To je bil eden najstarejših članov te družine. Po končanem lovu so mi drugi člani družine povedali, da je starešina postavil na stojišče št. 10 enega svojih prijateljev, ki je tam tudi zajca uplenil, enega pa zgrešil. Omenim naj še, da nekateri člani stoje vedno na enih in istih stojiščih, čeprav jim žreb določi drugo stojišče. Vedno imajo nekakšen izgovor, samo da menjajo stojišča in da so pač vedno tam, kjer je zajec bolj siguran. Če se pa kateri mlajših članov pritožuje, ga zavrnejo, češ ti si še zelenec in nimaš ugovarjati. Menim, da je takšno in podobno ravnanje starejših članov netovarishko in nelovsko ter za mlajše vse prej kot vzgojno. Kakšen dojem odnese z lova mlad član, če kaj takega doživi? Zato vabim vse člane lovskih družin, katerim se je ali bi se kaj podobnega pripetilo, da se brez pomislekov oglase v našem glasilu, da bi po možnosti take sramotne pojave odpravili iz naših lovskih vrst.

Jože Sardinšek,
LD Gornji grad

Zaščita ujed in sov

Znana nemška revija »Kosmos«, ki izhaja že čez 60 let v Stuttgartu kot glasilo prijateljev narave, prinaša v letošnji septembrski številki krasno ilustriran članek o zaščiti teh ptic s sliko dveh ujed, postovke in kragulja. Pisec lovec opozarja na važnost zakona o zaščiti ptic, zlasti ujed in sov, ki so v Nemčiji kar dvojno zaščitene in to po zakonu o lovu in zakonu o varstvu narave. Kljub temu te zaščitene ptice ginevajo in izumirajo, ker se zakona ne izvajata z vso doslednostjo in strogotostjo. Sliki obeh ujed naj bi pokazali, da so ravno ujede s svojo elegantno pojavo in pestrostjo perja okras narave, hkrati pa važen objekt pri lovu. Temu je dokaz zlasti podoba kragulja v slikoviti barvitosti njegovega mladostnega perja in drzovitem izgledu, ko sredi gozda trga uplenjeno šoj. Čeprav večina ujed v Nemčiji uživa celoletno zaščito s prepovedjo lova, se vendar njihovo število strahotno krči, ker prav lovci dovolj ne upoštevajo sicer strogih določil zakona in ne prijavljajo prestopnikov za kaznovanje. Zato pisec meni, da se bodo ujede in sove ohranile le, če bodo vsi lovci in čuvarji narave skupno postopali proti kršilecem predpisov, hkrati pa poučevali ljudi o važnosti te zaščite za ohranitev naravnih lepote in življenjskega ravnovesja v naravi. Le tako si bodo lovci

tudi ohranili, oziroma pridobili ugled kot zaščitniki in varuhi narave.

Tudi mi bi morali več storiti v tem pogledu!

a. r.

Uplenitev volka

V nedeljo 18. 9. 1966, v poznih popoldanskih urah, sem se kakor ponavadi odpravil na lov v Jakuževe doline. Prišedši tja z motornim kolesom sem najprej splezal na visoko prežo na samotni debeli smreki sredi gozdne jase. Vreme je bilo še kar ugodno, namreč mirno z rahlo burjo iz prave smeri. Sedel sem na stolček na preži in pogledal na uro, ki je kazala 17. Ker je bilo nebo poloblačno, sem pričakoval, da se bo kmalu zmračilo. Muho na puški sem označil z belo kredo, da bi bila bolj vidna pri ciljanju. Oziiral sem se po jasi, če se morda že ne pase kaka srna. Letos namreč jasa ni bila košena in je bilo treba pozorneje pogledati, ker se barva stare trave nekoliko ujema s srno. Ničesar nisem opazil. Da bi si krajšal čas, sem iz predalčka omarice potegnil zvezek obiskov lovcev na preži in prebiral, kdo jo je obiskal in kaj je kdo zapisal. Naenkrat zmoti tišino kričanje šoje, pozneje še kosa. S tem sem bil opozorjen, da se jasi nekaj bliža. Gledal sem v smeri, odkoder sem slišal vpitje kosa. Naenkrat se izza mladega bukovega gozdiča na kakih 250 metrov pokaže rjava gmota. V prvem hipu sem mislil, da je medved. Puško sem pripravil na strel in položil na strelno polico. Ker se je rjava gmota zelo hitro bližala, sem razločil, da ni medved, ampak verjetno pes volčjak. Ker pa za njim ni bilo človeka pa tudi glave ni niti enkrat sklonil, kot navadno dela pes, sem bil v dvomu, če je to res pes. Ograja preže je privezana k dvema vejama z žico, ki mi je bila dosegljiva z levo roko. Prijel sem zanj, jo napel in izpustil, da je zabrnela kot struna. S tem sem hotel psa — volka ustaviti in ta trenutek izkoristiti, da bi lahko dobro pomeril. Res se je volk ustavil in gledal naravnost v prežo. Imel sem občutek, da me vidi. Pomeril sem v prsa in ustrelil. Opazil sem skok v zrak, potem pa še en skok naprej, nakar je prišel teči v krogu, s čudnim glasom zavijati in se grabiti za črevo, ki mu je molelo iz trebuha. Črevo je prišel vleči kot bi ga oviralo. Ustrelil sem še enkrat. Toda nisem opazil, da sem zadel, ker se je prišel plaziti za grmovje. Kratak čas sem še obseдел, da se zberem in nato sem splezal s preže. Po vseh znakih sodeč sem prišel do prepričanja,

da sem smrtno ranil volka in bil tako presenečen, da sprva nisem vedel, kaj naj naredim. Po krvavem sledu za njim si nisem upal, ker je bilo grmovje pregoščo. Zato sem se odpeljal do najbližjega lovca za pomoč pri iskanju. Lovec Alojz pa je v bližnji gostilni balinal in mojemu pripovedovanju ni hotel verjeti. Končno mi je dal za pomoč svojega sina, gostilničar pa svojega. Na nastrelišta moja pomočnika menila, da volk ne more biti daleč, ker je bilo po travi obilo krvi in meter dolgo črevo, ki si ga je volk sam iztrgal. Šli smo po krvnem sledu, kakih 200 m. Vsakih 30 do 40 metrov se je volk ustavljal, kar je bilo vidno po sledovih krvi. Zasedovanje smo morali opustiti, ker se je v gozdu, kamor se je bil volk umaknil, že zelo zmračilo. Še isti večer sem organiziral lovce za pomoč pri iskanju za naslednje jutro. Lovci so komaj verjeli mojim besedam. Zaspali nisem mogel in komaj sem pričakoval jutra. Ob dogovorjeni uri se je zbrala »zelena« družina in odpravila na iskanje. Po eni uri je lovec pripravnik, ki ni imel orožja, kakih 800 metrov od nastrelišča zagledal pred seboj ležečega volka, obrnjenega proti njemu. Na ves glas je zavpil: »Ojoj, tukaj je!« Misleč, da je kaj narobe, sem se s pripravljeno puško plazil skozi goste grmovje. Čez čas sem zaslišal: »Saj se ne gane, mrtev je — volk.« Pripravnik je komaj izdaval te besede. Takoj smo se vsi zbrali okrog volka in starešina ga je iztrebil; čist je tehtal 34 kg. To je bil za okolico izreden dogodek, saj so v tem kraju ustrelili zadnjega volka pred 83 leti.

Jože Krapež,
LD »Kozja stena«

Polškavski lovec ustrelil sovo na vaški lipi

Letošnji oktobrski »Lovec« je poročal o idiličnem življenju dveh sov v duplu stoletne lipe na cesti med križišču pred šolo na Zgornji Polškavi. Sovi sta bili kar nekaka vzgojna znamenitost o koristnosti teh nočnih ptic za učenje, pa tudi za odrasle, ki tam

Mlada lesna sova Foto A. Tavčar

mimo hodijo proti Pragerskemu, Slovenski Bistrici in Mariboru. Sovi se nista dali motiti niti po ljudeh, ki so se ob nedeljah zbirali pod lipo niti po mimo drvečih avtomobilih in sta vse dneve dremajoč preždeli ob vhodu v duplo košate stoletne lipe. Toda še preden je pismonoša prinesel v vas »Lovca« z njunim življenjepišom, je prišel do starodavne lipe pred šolo novopečeni polskavski lovec in si pozorno ogledal »lovišče« med široko razpredenimi vejami. Prislunil je tišini v šoli — šolskega upravitelja ni bilo doma — in korajžni lovec je nameril puško na ždečo sovo ob duplu. Menda je junak sprožil svoj prvi strel in stara sova je zdrsnila v globoko votlino debla, od koder je ni mogoče izvléči. Osirotela sovica je na hrapavem žrelu ostala sama. Učitelj je naslednji dan učencem pod lipo razlagal o brezsrčnosti in surovosti takega dejanja ter o koristnosti sov, ki so zavoljo tega tudi po lovskih predpisih zaščitene. Pravi polskavski lovci bodo takega tovariša gotovo izločili iz svojih vrst. a. r.

Literatura

Henze — Zimmermann, naši prijatelji na vrtu in v gozdu

Pri Državni založbi Slovenije je izšla knjižica Henze — Zimmermann »Naši prijatelji na vrtu in v gozdu«. Delo je iz originala »Gefiederte Freunde in Garten

und Wald« prevedel Franc Šušteršič. Knjiga je bogato ilustrirana z barvnimi prilogi in opisuje življenje naših ptic pevk, njihove sovražnike ter nas s praktičnimi nasveti pouči, kako ptice gojimo in varujemo.

Republiški zakon o lovstvu, objavljen v Uradnem listu SRS št. 22/66, določa v 4. členu tudi zaščito ptic pevk. Lovci smo poleg gozdarjev dolžni, da ohranimo ptice pevke vsaj v današnjem številu, ker opazamo, da zaradi uporabe raznih kemičnih sredstev v kmetijstvu ter sodobnega gospodarjenja z gozdovi ptice izgubljajo svoje naravne pogoje, zato njihovo število stalno upada. Pri vsem tem pa lovci ne smemo ostati ravnodušni. Mislim, da ga ni med nami, ki mu ne bi igralo srce ob porajajočem se jutru v rani pomladi, ko ptičji zbor nadaljuje ljubezenski spev takrat, ko utihne tajinstveno petje velikega petelina. Kako prazna in dolgočasna bi bila naša lovišča, če v njih ne bi bilo teh naših drobnih pevcev. Zato naj ne bo nobene lovske družine, ki v svoji strokovni knjižnici ne bi imela navedene knjižice. Ljubitelji ptic bodo v tem delu našli vse, kar potrebujejo, da si izpopolnijo svoje znanje. Knjižica jim bo prijetno razvedrilo v zimskih večerih.

Podlogar

Iz lovske organizacije

Loterija in tombola za kritje stroškov mednarodne lovske razstave v Novem Sadu leta 1967

Lovec št. 6/1966 je že poročal, da bo od 22. 9. do 5. 10. 1967 v Novem Sadu mednarodna lovska razstava ter sejem lova in ribolova, pod pokroviteljstvom predsednika SFRJ Josipa Broza-Tita. O tej veliki lovsko-ribiški prireditvi so natisnjeni in razposlani že tudi lični prospekti v več jezikih.

Organizacijski komite mednarodne lovske razstave in sejma lova in ribolova v Novem Sadu, v katerem zastopata Lovsko zvezo Slovenije predsednik nadzornega odbora LZS general-polkovnik Rado Pehaček in lovski svetnik Veljko Varičak, je imel 3. 10. 1966 svojo 4. sejo.

Na eni izmed prejšnjih sej je bilo sklenjeno, da bo za kritje stroškov

te velike mednarodne prireditve Zveza lovskih organizacij pripravila loterijo. ZLOJ je že zaprosila pristojni organ za odobritev. Rudi Petovar, predsednik Zveze lovskih organizacij Jugoslavije, je na tej seji obvestil komite, da ZLOJ več ko 80 000 N din ne more prispevati za razstavo. Zato je bilo na navedeni seji sklenjeno, da se organizira tudi tombola. Tehnični organizator tombole bo Novosadski sejem, formalni nosilci pa naj bi bili ZLOJ, jugoslovanska kinološka zveza in športni ribiči. Za dobitke bo poskrbel Novosadski sejem, pri tem pa naj mu pomagajo tudi lovske, ribiške in kinološke organizacije z dobitki v obliki lova, ribolova, psov, lovnih in ribolovnih pripomočkov itd. Seveda je predhodno potreben pristanek pristojnih organizacij.

Tombola naj bi bila pod imenom lovcev, ribičev in kinologov. Srečke naj bi prodajali izključno med članstvom navedenih organizacij. Skupno naj bi bilo 200 000 srečk po 5 N din, prodajalci pa naj bi dobili 15% provizije. Srečke naj bi prišle v prodajo v začetku decembra 1966. Zrebanje naj bi bilo maja 1967 v Novem Sadu, v času kmetijskega velesejma.

S tombolo pridobljena sredstva naj bi se uporabila za razstavo lovskih trofejev XX. stoletja, za znanstvena posvetovanja o lovu in ribolovu, za predvajanje dokumentarnih lovskih, ribiških in kinoloških filmov, za strelska in ribiška tekmovanja ter za mednarodno razstavo lovskih psov, ki bo tudi v okviru te mednarodne prireditve.

- elf -

Jože Zadnikar obranil naslov državnega prvaka, ekipa Slovenije prva

Letošnje državno prvenstvo v streljanju na umetne golobe je bilo 10. in 11. 9. v Sarajevu, na strelišču »Slobodan Princip — Seljo«. Organizator in gostitelj sta bila v imenu Zveze lovskih organizacij Jugoslavije strelska zveza Bosne in Hercegovine ter lovska zveza te republike.

Na tekmovanju je sodelovalo 52 strelcev, od tega 24 strelcev v 6 ekipah. Pod zastavami vseh bratskih republik, na lepo urejenem strelišču, je otvoril tekmovanje predsednik občinske skupščine Novo Sarajevo Slavko Dadić. Navzoče je pozdravil tudi predsednik strelske zveze BiH Drago Begić.

Po ustaljenem običaju je potem lanskoletni državni prvak Jože Zadnikar, Slovenija, izstrelil »častni« strel na prvega letečega »goloba« in ga zbil s polnim zadetkom.

Prvi dan je vsak tekmovallec streljal na 50 golobov, v dveh serijah po 25. Enako drugi dan. Na strelišču so oba dneva od ranega jutra do petih popoldne odmevali strel.

Sodila sta zvezna sodnika Branko Jovović iz Beograda in Jovo Lukić iz Sarajeva.

Strelišče je bilo po izjavah več tekmovalcev »težko«, ker so bili golobi hitri in so leteli pod ostrimi koti ter v različnih višinah. Tekma je bila ostra, polna dinamike, vse do poslednjega strela. Najboljši strelci-posamezniki so se plasirali sledeče:

Jože Zadnikar zopet na čelu s 95 zadetki od 100 možnih, Peter Dimić, prav tako iz Ljubljane, 93 zadetkov, Zlatko Trifunović, Vinkovci, 92, Miljenko Zečević, Zagreb, 89, Ivica Hostonski, Vinkovci, 88, Jože Vrbinc, Ljubljana, 86, Sakib Pirić Tuzla, 86.

Ljubljanska ekipa s 361 zadetki, od 400 možnih, je med ekipami prav tako zasedla prvo mesto. Sledijo: ekipa Zagreba s 329 zadetki, ekipa Bečeja s 320 zadetki, ekipa Sarajeva s 310 zadetki, ekipa Doboja s 305 zadetki in ekipa Subotice z 284 zadetki.

Po uspelem in napetem tekmovanju je Branko Bauk, predstavnik strelske zveze BiH, podelil prvim sedmim najboljšim strelcem spominske nagrade strelske in lovske zveze Jugoslavije. Predstavnik mesta Sarajeva pa je vsem strelcem izročil spominske značke, prvim trem najboljšim posameznikom pa monografijo mesta Sarajeva.

Po Lov. nov. 13/1966 -elf-

Ekipa Slovenije — od leve Zorčić, Vrbinc, Zadnikar, Dimić — ki je v Sarajevu tretjič zapored osvojila naslov državnega prvaka

Foto J. V.

Koča LD Drežnica

LD Drežnica je ena izmed majhnih družin na Tolminskem. Do letos je štela le 12 članov in se je število z novim letom povečalo za dva. V lovišču imamo predvsem gamse, srnjad in ruševca. Bolj skromen je stalež zajcev, kotrne pa so šele v zadnjih letih nekoliko številnejše. Pred desetletji jih je bilo zelo veliko. Majhen obseg lovišča, skromen odstrel, maloštevilno članstvo in stalno pomanjkanje finančnih sredstev so bili osnovni vzrok za počasen napredek. V zadnjih letih pa je bilo mnogo storjenega za gospodarski dvig zlasti po za-

slugi lovskega turizma. Zato smo začeli misliti na skromno lovsko kočo. Zgradili smo jo s prostovoljnim delom. Stoji v najprikladnejšem delu lovišča, od koder je možno v bližini loviti vso divjad, ki je v lovišču. To je posebnega pomena za lovske goste. Če še omenim, da je možno z avtom priti le 20 minut od koče, je razumljivo, da bo ta kotiček res dobro služil svojemu namenu. Lahko se pohvalimo, da je naša lovška koča prva v svoječasni kobarški občini. Zahvala za to gre vsem lovcem, posebno pa predsedniku gradbenega odbora Rudiju Korenu.

Branko Rot

Koča LD Drežnica, dve uri hoda od Drežnice

Jubilanti

Andrej Flajs — sedemdesetletnik

Rojen je bil v slikovitem kraju Soči kot sin poštnega uradnika. Že kot otroku so mu pogledi uhajali v trentarske gore in srce ga je vleklo za gamsi. Toda Andrej je moral v šole. V Gorici je med prvo svetovno vojno

dovršil učiteljske, a takoj po maturi je bil mobiliziran v avstrijsko vojsko. Kot zavezen Slovenec je decembra 1918 odšel na Koroško med Maistrove borbe in tam kot poročnik poveljeval mitralješki četi. Potem je do plebiscita učiteljeval v Borovljah, tri leta na Kopanju pri Grosupljem, od leta 1923 pa je bil šolski upravitelj v Želimljah. Ko je fašistični val preplaval našo domovino, se je v Andreju zopet prebudila uporna trentarska kri. Prisluhnil je svoji rodni Soči: ... »ter tujce zemlje lačne utopi na dno razpenjenih valov...« Andrej, s partizanskim imenom Sočan, je bil maja 1942 že komandir želimeljske čete. Kasneje je bil imenovan za komandanta II. bataljona krimskega odreda, med znano roško ofenzivo pa je bil komandant krimskega odreda.

Avgusta 1942 so njegovi jekleni živci popustili: ob cesti Iška vas-Rakitna so Italijani ubili skupno s 24 Želimljani tudi njegovo ženo. Po tem dogodku je kot poverjenik za finance Okrož. odb. OF Grosuplje oziroma Novo mesto vestno opravljal svojo dolžnost vse do osvoboditve.

Po vojni je služboval na ministrstvu za prosveto LRS, na svetu za zakonodajo in izgradnjo ljudske oblasti LRS in končno do upokojitve na sekretariatu za proračun in občo upravo SRS.

Andrej je lovec od rane mladosti, član lovske organizacije pa 45 let. Po vojni je bil prvi predsednik Okrajne lovske zveze Ljubljana-okolica. Kasneje je bil kot član upravnega odbora Lovske zveze Slovenije 4 leta njen blagajnik in 1 leto njen tajnik. Sedaj je tajnik Lovske zveze Ljubljana.

Za svoje delo je bil jubilar odlikovan z več visokimi odlikovanji, od Lovske zveze Slovenije pa je prejel Znak za lovske zasluge in Red II. stopnje.

Kot lovec ima posebno rad trentarske gore in gamse. Pod na videz hrapavo skorjo se skriva njegovo plemenito srce. Vsako leto Sočan obišče kraje svoje mladosti. Mogočni vrhovi in bistra Soča mu dajejo moč, da je še vedno mladeniško vzravnani in njegov pogled orlovski.

Dragi Andrej, še na mnoga leta!

Lovski tovariši

zverinsko ubili ljubljeno ženo in obe hčerki. Kljub tej življenjski tragediji je ohranil vso pristno ribniško šegavost in vedrino. Čeprav ga je zadnja leta težila bolezen, je vseeno prihajal med drage mu lovske tovariše in prijatelje in je z vso iskrenostjo svojega duha, vedno nasmejan, užival prelesti temnih krimskih gozdov. Močno bomo pogrešali v svoji sredi tega plemenitega moža in nadvse pravičnega lovca. Naj mu bo lahka slovenska zemlja, ki jo je takd ljubil in je zanj toliko žrtvoval.

LD Rakitna — F. B.

Umrli

Franc Dolinar, član LD Griže, njen dolgoletni tajnik, kinolog in gospodar je v 71. letu starosti zapustil lovske vrste. Pokojnik je bil 42 let lovec, spoštovan, iskren tovariš in mentor mladim. Naj mu bo zelena Savinjska dolina mirno počivališče!

LD Griže

Anton Čeledin, član LD Hrenovice, njen ustanovitelj in dolgoletni staršina je v 60. letu starosti nenadno preminul. Bil je vzoren gojitelj divjadi, saj se je pod njegovim budnim očesom tropič sedmih gamsov v Rjavi steni Nanosa razmnožil na sto živali. Za nesebično požrtvovalnost je bil odlikovan z Znakom za zasluge. Dobre in iskrene tovariša se bomo hvaležno spominjali.

Lovci LD Hrenovice

Janez Arko, član LD Rakitna od ustanovitve, se je spomladi 1966 mnogo prezgodaj poslovil od nas. Kdo ni poznal priljubljenega kremenitega ribniškega »purgarja«, lovca od mladih let. Mnogo je preстал med drugo svetovno vojno, najhuje pa je doživel nekaj dni pred osvoboditvijo, ko so mu okupatorjevi hlapci

Lovska kinologija

**Poljska tekma ptičarjev
na Krškem, 15. in 16. oktobra
1966**

Pripravila jo je LZ Krško; pa je bila ravno v času, ko so bile tam še druge prireditve, ki so marsikoga odtegnila tej kinološki prireditvi. Toda od lovcev kinologov so bili nekateri zadolženi za pravno le-teh, ali pa so bili zaposleni z vodstvom tujih lovskih gotov. Zato je bil odziv bolj skromen. Za tekmo je bilo prijavljenih 5 psov, od tega 2 epagneul bretona, 2 nemška ostrodlaka ptičarja in 1 nemški kratkodlaki ptičar. Prvi dan tekmovalja je en epagneul breton odstopil.

Na tekmi je sodil sodnik Pavel Cvenkel, v pomoč mu je bil podpisani, vodja tekme pa je bil agilni Alojz Arko.

Prvi dan je bilo precej vetrovno, drugi dan pa že zgodaj precej toplo, tako da so se psi kmalu utrudili, zlasti ostrodlaki ptičarji. Divjadi je bilo razmeroma malo, zlasti zajcev in fazanov.

Uspehi:

1. Tor (Ron), RM POS 1569, nem. ostrodlaki ptičar, lastnik Jože Jurečič, vodnik Sandi Bednaršek. Pes je pokazal zelo dobre kvalitete in je skoraj v vseh zahtevanih disciplinah dosegel najvišje ocene, razen v hitrosti in vztrajnosti — 166 točk, I. a
2. Tes, RMPEB 191, epagneul breton, lastnik in vodnik Rudi Gabrič. Pes z odličnim nosom, zelo hiter in vztrajen. Malo je popustil v stoji, vzdržnosti pred zajcem in na vleki z zajcem — 161 točk, I. b.
3. Tar, RM POS 1566, nem. ostrodlaki ptičar, lastnik Jože Jurečič, vodnik Sandi Bednaršek. Zelo ubogljiv pes, s prav dobrim nosom in lepo stoji, ne preveč hiter in še dovolj vztrajen. Odpovedal je na vleki z zajcem — 150 točk, pohvalno priznanje.
4. Brina Čavenska, JRP 4036, nem. kratkodlaki ptičarka, lastnik in vodnik Janez Pernat. Psica je odličnih kvalitet, le v vztrajnosti in pri vleki z zajcem nekaj slabša. Tekmovala je izven konkurence — 169 točk.

Vsi navedeni psi imajo telesno oceno prav dobro.

Ob tej priložnosti je potrebno pohvaliti mladega in mnogo obe-

*S tekme ptičarjev na Krškem:
sodnik ocenjuje natezanje*

Foto H. Hribar

tajočega vodnika iz Krškega, Sandija Bednarška, ki je za tekmo pripravil kar 2 psa in ju tudi uspešno vodil. Marsikateremu vodniku bi bil lahko za zgled.

Hinko Hribar

Povezava med športnimi in lovskimi kinološkimi klubi

Zveza klubov za vzrejo športnih in službenih psov je priredila v Mariboru 15. in 16. oktobra 1966 mednarodno tekmovanje službenih psov. Tekmovanja so se udeležili psi z Dunaja, iz Gradca, Ljubljane, Celja, Trbovelj in Maribora (5 iz Avstrije, 10 iz Slovenije).

Sodniki so bili all-round Teodor T. Drenig iz Slovenije, Hans Feichter iz Avstrije in Janez Hojan iz Slovenije, vodja tekmovanja pa Jože Komočar. Program tekmovanja je obsegal discipline: poslušnost, sledenje, prinašanje čez ovire, daljinski skok in plezalni skok, za tem pa vaja napada in obrambe.

Najboljši je bil pes Jean (Prince) — nemški ovčar (418 točk, 90 %), vodnik Janez Klemenčič iz Ljubljane — drugi je bil Asso v. Jungfernsprung airedale terier (387 točk, 80 %), vodnik Ada Haas iz Gradca — tretji pa Ando v. Rettenbach nemški bokser (366 točk, 80 %), vodnik Herbert Marek iz Gradca. Prireditelj je bila vzorno organizirana.

V soboto, 15. okt. je bil v hotelu »Orel« v Mariboru prijateljski večer, na katerem je sodelujoče

med drugimi pozdravil tudi podpredsednik Kinološke zveze Slovenije Vladimir Pleničar in zmagovalcu 1966 izročil pokal KZS. Pozdravil jih je tudi v imenu Društva ljubiteljev ptičarjev, ki je častni član Zveze klubov za vzrejo športnih in službenih psov, z željo, da bi bilo v bodoče sodelovanje med športnimi in lovskimi klubi ljubiteljev psov še tesnejše.

Dinko

Rada se imata

Foto F. Cvenkel

PRIJAVLJENE PARITVE

Nemški kdl. ptičarji:

Astra JRPki 2272, bila na tekmi — Kras Glinški JRPki 1740, bil na tekmi, leglo je bilo 11. oktobra 1966, vzreditelj Anton Kovačič, Kamna gorica 7 nad Ljubljano.

Lovski terierji:

Biba JRLT 2603, bila na tekmi — Lovko Travnogorski JRLT 2359, leglo je bilo 4. oktobra 1966, vzreditelj Ferdinand Žagar, Planina pri Sevnici.

Asta Pobreška RMLT 1700 vpis v v JR v teku — Saujägers Michel JRLT 1127, leglo je bilo 12. novembra 1966, vzreditelj Ivan Caf, Maribor, Ob Dravi št. 1. Diana Uršljegorska JRLT 2373 — Žaro JRLT 2612, leglo je bilo 15. oktobra 1966, vzreditelj Štefan Novak, Libelče pri Dravogradu.

Braki jazbečarji:

Ada JRBj 1373 — Biser JRBj 755, leglo je bilo 17. septembra 1966, vzreditelj Lovska družina Hrenovice, pošta Razdrto.

Prijavljena in zaščitena psarna »Jamniška« za lovske teriere, lastnik Jože Štajner, Kot št. 3, pošta Prevalje.

Novi kinološki sodnik

za ocenjevanje zunanosti in dela barvarjev Miloš Kelih, Lesce št. 177 pri Bledu.

Novi sodniški pripravniki

za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst šarivcev Slavko Kovač, Celje, Ulica 29. novembra št. 55; za ocenjevanje zunanosti službenih psov: Tine Jarc, Kranj, Smledniška 32;

za ocenjevanje zunanosti VI. izpitne grupe — veliki psi: Janez Hojan, Ljubljana, Smartinska cesta 175, Janez Plestenjak, Škofja Loka, Koširjeva št. 1; Miroslav Zidar, Ljubljana, Gosposvetska 10.

Kinološka zveza Slovenije

Leglo brakov jazbečarjev

Foto I. Napotnik

Koker španjelčki

Foto VI. Pleničar

Šaljive

Izkihal ga je

Mož, ki se je »nekoliko« zakasnil, je našel ženo že v postelji. Kot discipliniran lovec je spravil naj-

prej v red svoje lovske rekvizite. Ko je končno čistil še puško — strel je bil itak jalov! — je začel tako kihati, da je zbudil ženo. »Kaj pa počenjaš?« se zadere razdražena soproga. »Obada sem izkihal!« se odreže soprog.

SLAP